

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувачка кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Світлана ХАЛАТУР**
« ____ » _____ **2023 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
**на тему: Удосконалення формування фінансової стратегії аграрного
підприємства**

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Ігор ГУБАРЕНКО

**Науковий керівник,
д.е.н., професор**

Юлія МАСЮК

Дніпро – 2023

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 20 р.

ЗАВДАННЯ

на підготовку кваліфікаційної роботи

Губаренка Ігора Сергійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення формування фінансової стратегії аграрного підприємства

Науковий керівник: Масюк Юлія Володимирівна, к.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «30» листопада 2022 р. № 3413

2. Термін подання здобувачем роботи: «10» лютого 2023 року.

3. Вихідні дані до роботи: річні фінансові звіти ДДС ІОБ НААН України за 2017-2021 роки, виробничо-фінансові плани, Закони України та інші нормативні акти щодо регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств, матеріали наукових праць з економіки.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретико-методичні основи формування фінансової стратегії аграрного підприємства. 2. Оцінка фінансового планування та забезпечення ДДС ІОБ НААН України. 3. Зниження ризиків діяльності на основі удосконалення фінансової стратегії аграрного підприємства. 4. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Послідовність етапів оцінки можливості стратегічного планування на підприємстві. 2. Загальна характеристика та опис фінансової стратегії підприємства. 3. Етапи фінансового планування та формування фінансової стратегії аграрного підприємства. 4. Фінансова стратегія аграрного підприємства та процес її формування. 5. Оцінка впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансову стратегію аграрного підприємства. 6. Види виробленої продукції на досліджуваному аграрному підприємстві у 2021 році. 7. Структура і динаміка складових елементів активу балансу ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр. 8. Дослідження основних структурних елементів пасиву балансу аграрного підприємства за 2017-2021 рр. 9. Динаміка результатів фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр. 10. Етапи формування фінансової стратегії аграрного підприємства. 11. Принципи управління грошовими потоками та їх зміст. 12. Можливості розвитку аграрного підприємства на основі використання фінансової стратегії. 13. Схема впливу ефективної фінансової стратегії аграрного підприємства на підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності. 14. Можливості адаптивності фінансової стратегії аграрного підприємства на основі інформаційної асиметрії.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання «10» травня 2022 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретико-методичні основи формування фінансової стратегії аграрного підприємства.	11.05. 2022	виконано
2	Оцінка фінансового планування та забезпечення ДДС ІОБ НААН України.	20.09. 2022	виконано
3	Зниження ризиків діяльності на основі удосконалення фінансової стратегії аграрного підприємства.	24.10.2022	виконано
4	Висновки і пропозиції	25.11.2022	виконано
5	Оформлення роботи	10.01.2023	виконано

Здобувач _____
(підпис)

Ігор ГУБАРЕНКО

Керівник роботи _____
(підпис)

Юлія МАСЮК

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ1.	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1.Стратегічне фінансове управління аграрним підприємством	9
1.2.Основні види фінансування аграрного підприємство та управління ними	15
1.3. Взаємозв'язок між стратегією та фінансами сільськогосподарського підприємства	19
Висновки до розділу1	25
РОЗДІЛ2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДДСІОБ НААН УКРАЇНИ	27
2.1.Організаційно-економічна характеристика ДДСІОБ НААН України	27
2.2. Вплив прибутковості та фінансової стабільності на фінансову стратегію аграрного підприємства	36
2.3. Управління оборотним капіталом аграрного підприємства як частина ефективної фінансової стратегії ДДС ІОБ НААН	42
Висновки до розділу2	46
РОЗДІЛ3. ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	48
3.1. Моделювання грошових потоків як основа формування фінансової стратегії аграрного підприємства	48
3.2. Стратегії та моделі для інтеграції виробничих і фінансових рішень на аграрному підприємстві	56
3.3. Вплив інформаційної асиметрії на формування ефективної фінансової стратегії аграрного підприємства	60
Висновки до розділу 3	63
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	78

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення формування фінансової стратегії аграрного підприємства»

Кваліфікаційна робота містить: 77 с., 15 рис., 13 табл., 1 додаток, 78 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – процес формування фінансової стратегії аграрного підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні та методичні аспекти процесу розробки фінансової стратегії аграрного підприємства.

Метою роботи є визначення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування фінансової стратегії аграрних підприємств.

Методи дослідження – діалектичного пізнання, індукції й дедукції, системного аналізу, статистико-економічний метод, метод таксономії (рівня розвитку).

В ході виконання кваліфікаційної роботи магістра було запропоновано модель взаємозв'язку між структурою капіталу, діяльністю аграрного підприємства та ринковою конкурентоспроможністю. Вивчення структури капіталу є важливою частиною фінансової стратегії, політики фінансування як для підприємства, так і для інвесторів.

Результати рекомендовані до впровадження Дніпропетровською дослідною станцією Інституту овочівництва і баштанництва Національної академії аграрних наук України, с. Олександрівка, Дніпровський район, Дніпропетровська область.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ, СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО, ФІНАНСОВИЙ СТАН, КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА

KEYWORDS

FINANCIAL STRATEGY, AGRICULTURAL ENTERPRISE, FINANCIAL CONDITION, COMPREHENSIVE ASSESSMENT

ВСТУП

Удосконалення фінансового планування та фінансового менеджменту є обов'язковим для тих підприємств, які розвиваються. Однак традиційний фінансовий менеджмент допомагає приймати короткострокові рішення. Так, основна мета фінансового менеджменту полягає в тому, щоб керувати підприємствами щодо прийняття трьох рішень, а саме: інвестиційне рішення, рішення про фінансування, а також рішення про дивіденди. Однак ці рішення приймаються з огляду на коротко- та середньострокову перспективу.

З часом дослідження показали, що підприємства, які мають тенденцію стати найбільш успішними у фінансовому плані, як правило, мають довгостроковий горизонт під час прийняття рішень. Саме тому стратегічний фінансовий менеджмент став важливою темою. У цій роботі докладно розглянуто проблеми та шляхи удосконалення стратегічного фінансового менеджменту. Термін стратегічний фінансовий менеджмент є поєднанням двох термінів, а саме: стратегія та фінанси. Стратегія, за визначенням, передбачає довгострокову перспективу. Отже, як пояснювалося вище, стратегічне фінансове управління стосується управління фінансами будь-якого підприємства таким чином, щоб це дозволило досягти довгострокових цілей. Тут припускається, що підприємство має чітке уявлення про його довгострокові фінансові цілі. Це тому, що за відсутності таких знань неможливо приймати довгострокові рішення.

Традиційний фінансовий менеджмент підкреслює, що будь-який проект, який забезпечує додатну чисту приведену вартість, повинен бути прийнятий. Однак стратегічний фінансовий менеджмент у цьому випадку має іншу думку. Стратегічний фінансовий менеджмент підкреслює, що багато проектів можуть мати позитивну чисту теперішню вартість. Однак підприємство може не мати капіталу, щоб реалізувати всі проекти. Отже, деякі проекти, можливо, потребують пріоритетності над іншими. У таких випадках просто визначення пріоритетів проектів із максимальною чистою теперішньою вартістю може бути неможливим. Тут вступає в дію стратегічне управління фінансами. Це

допомагає підприємствам вибрати найбільш оптимальні проекти, які дадуть їм максимальну ймовірність досягнення довгострокової мети.

Питання удосконалення фінансової стратегії, фінансового планування та прогнозування розглянуто в працях багатьох науковців, таких як Адаменко І.П., Алфьорова І.Н., Аранчій В. І., Панасюк М. А., Бойко О. О., Масюк Ю.В., Равенков А.П., Салига К.С., Нестеренко Ю.В., Халатур С.М., Ходаківський В.М., Яців І.Б., Юдіна С. В., Злобіна К.С., Янковська В.А., Хижняк А. М. та інші.

Метою роботи є визначення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування фінансової стратегії аграрних підприємств.

Для досягнення представленої мети було окреслено й виконано такі завдання:

- обґрунтувати стратегічне фінансове управління аграрним підприємством;
- визначити основні види фінансування аграрного підприємства та управління ними;
- вивчити взаємозв'язок між стратегією та фінансами сільськогосподарського підприємства;
- провести організаційно-економічну характеристику ДДСІОБ НААН України;
- проаналізувати вплив прибутковості та фінансової стабільності на фінансову стратегію аграрного підприємства;
- обґрунтувати управління оборотним капіталом аграрного підприємства як частину ефективної фінансової стратегії ДДС ІОБ НААН;
- використати моделювання грошових потоків як основу формування фінансової стратегії аграрного підприємства;
- запропонувати стратегії та моделі для інтеграції виробничих і фінансових рішень на аграрному підприємстві;

- визначити вплив інформаційної асиметрії на формування ефективної фінансової стратегії аграрного підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування фінансової стратегії аграрного підприємства.

Предметом дослідження постають теоретичні та методичні аспекти процесу розробки фінансової стратегії аграрного підприємства.

Задля вирішування представлених завдань у роботі використані наступні методи: діалектичного пізнання, індукції й дедукції, системного аналізу – при дослідження сутності та принципів розробки стратегії фінансів підприємства; статистико-економічний – для формування даних і виявлення закономірностей їх зміни, визначення резервів і чинників впливу на розвиток об'єкта дослідження; математичний інструментарій, зокрема метод таксономії (рівня розвитку) – для одержання кількісної оцінки фінансового стану підприємства. В повному обсязі для обробки економічної інформації використовувався інструментарій сучасних обчислювальних технологій, зокрема, програма MS Excel – при моделювання фінансової ситуації аграрного підприємства.

За інформаційну базу дослідження прийняті чинні нормативно-правові акти, наукові публікації та здобутки вчених-економістів, які дозволили визначити тенденції розвитку та систематизувати проблеми діяльності аграрних підприємств. В якості джерел інформації використовувалась також бухгалтерська звітність ДДС ІОБ НААН України, на якому проводилось дослідження, публікації з мережі Інтернет.

Наукова новизна роботи полягає в розробці моделі взаємозв'язку між структурою капіталу, діяльністю аграрного підприємства та ринковою конкурентоспроможністю. Вивчення структури капіталу є важливою частиною фінансової стратегії, політики фінансування як для підприємства, так і для інвесторів.

Практичне значення та результати дослідження можуть допомогти керівництву досліджуваного аграрного підприємства покращити свою фінансову

стратегію, щоб мати більш ефективне управління наявними ресурсами, підвищення прибутковості і покращення грошового потоку.

РОЗДІЛІ.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Стратегічне фінансове управління аграрним підприємством

Суть полягає в тому, що стратегічне фінансове управління допомагає аграрним підприємствам визначати проекти, які можуть здаватися неоптимальними в короткостроковій перспективі, але насправді можуть бути найоптимальнішими в довгостроковій перспективі. Це змінює призму, через яку підприємство розглядає свою діяльність, а також свої фінанси.

Функції, які виконує стратегічний фінансовий менеджмент. Стратегічний фінансовий менеджмент охоплює весь спектр фінансової діяльності, яку здійснює будь-яка організація. Нижче наведено деякі з ключових рішень, які можна прийняти завдяки стратегічному фінансовому менеджменту [23, 36].

Рішення щодо капітальних інвестицій. Точка зору стратегічного фінансового менеджменту змушує підприємства дивитися на свої рішення щодо капітальних інвестицій у новому світлі. Зокрема, за останні 15-20 років з'явилися бізнеси з невеликими активами. Підприємства, які використовують стратегічний фінансовий менеджмент для прийняття рішень щодо своїх довгострокових активів, помітили б цю тенденцію раніше, ніж інші компанії. Отже, вони інвестували б у прийняття довгострокових зобов'язань щодо неліквідних активів, що може призвести до неоптимального прибутку в довгостроковій перспективі. Саме стратегічне фінансове управління інформує підприємство про ефективність його рішення, якщо розглядати ширші часові рамки. Не випадково підприємства, які приділяють більшу увагу стратегічному управлінню фінансами, інвестують значні кошти в оцифровку свого бізнесу, навіть якщо це може поглинути їхні прибутки в короткостроковій перспективі [16, 45].

Рішення щодо місцезнаходження. Підприємства, які дотримуються стратегічної точки зору щодо своїх інвестицій, також використовують різні методи для вибору місця розташування свого бізнесу.

Рішення щодо злиття та поглинання: стратегічне фінансове управління допомагає компаніям уважно переглянути свої бізнес-моделі. Саме під час цього глибокого занурення підприємства часто виявляють, чи органічне зростання для них найкраще, чи вони також можуть вибрати неорганічний шлях. Керівний принцип залишається незмінним. Якщо компанія може покрити витрати на придбання іншої компанії та збільшити вартість у довгостроковій перспективі, таке придбання буде виправданим. Однак стратегічний фінансовий менеджмент гарантує, що компанії пам'ятають про свої довгострокові цілі, перш ніж приймати рішення [34, 52]

Таким чином, стратегічне фінансове управління не є новою технікою моделювання фінансових даних для прийняття бізнес-рішень. У більшості випадків інструменти та моделі використовуються однакові. Зміна полягає в способі інтерпретації цих результатів. Довгострокова точка зору змінює те, наскільки привабливим виглядає кожен варіант, і може вплинути на той, який буде обрано.

Фінансова стратегія поєднує фінансове планування зі стратегічним плануванням. Результатом є функціональна дорожня карта, яка оцінює поточні ресурси, витрати та бюджет і узгоджує їх із місією та цілями компанії. Він встановлює план для узгодження з цілями підприємства щодо зростання та інновацій, незважаючи на зміни та часто непередбачувані умови ведення бізнесу. Фінансова стратегія встановлює пріоритети, керує компромісними рішеннями та мінімізує витрати на зміни для ефективного фінансування важливих ініціатив [37, 62, 66].

Також фінансова стратегія визначається як чіткий шлях до того, чого підприємство намагається досягти своїми грошима. Вона може варіюватися від короткострокових цілей до довгострокових [17, 22, 36]. На рис. 1.1

показана послідовність етапів оцінки можливості стратегічного планування на підприємстві.

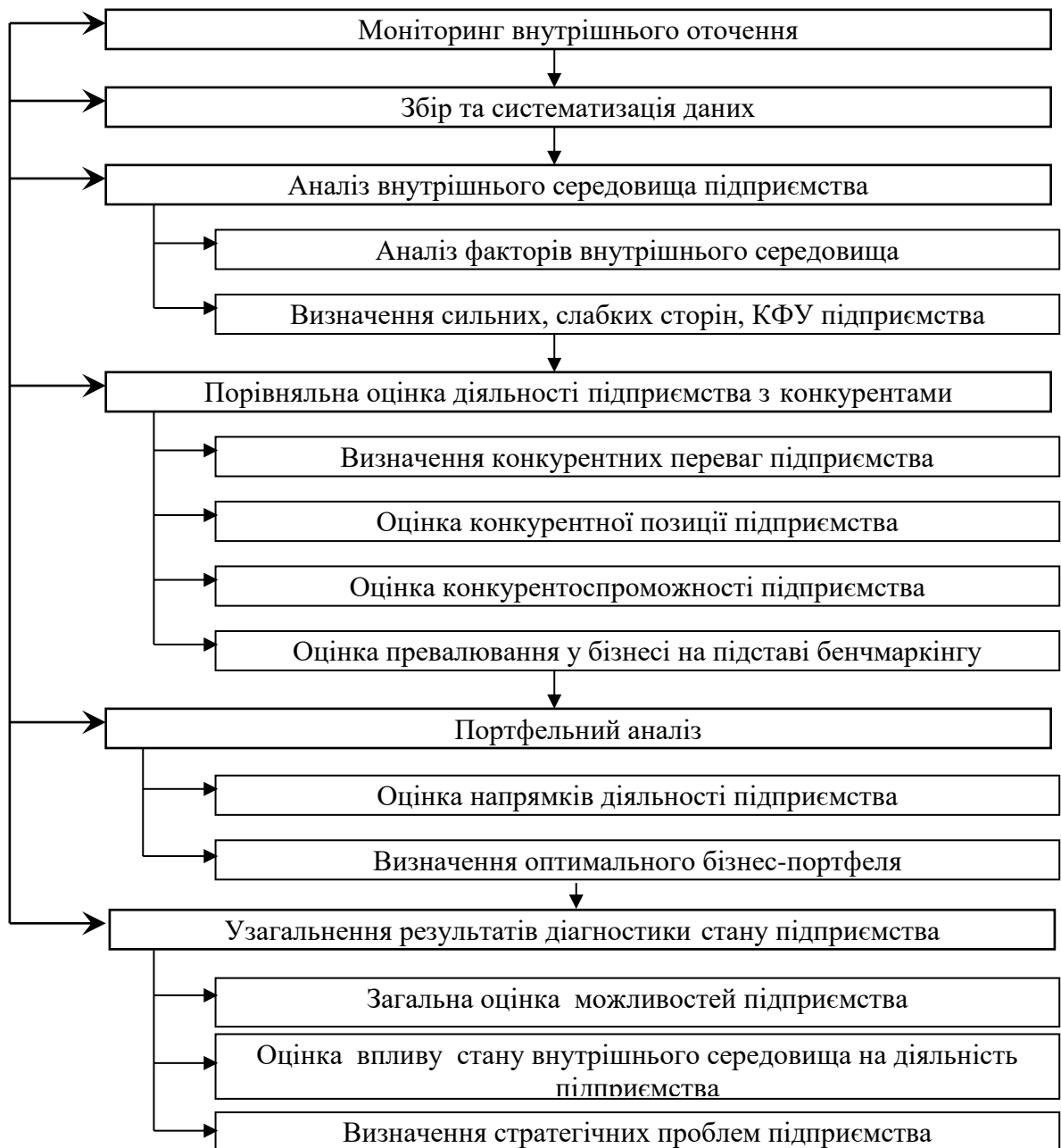

Рис. 1.1 Послідовність етапів оцінки можливості стратегічного планування на підприємстві

Важливою частиною бізнес-плану аграрного підприємства має бути покращення фінансового стану бізнесу. Дотримуючись запропонованих кроків, аграрне підприємство може покращити своє фінансове становище та грошові потоки. Менеджменту підприємства не обов'язково використовувати

всі кроки або виконувати їх у певному порядку. Можна вибрати ті, які найкраще відповідають бізнес-ситуації досліджуваного підприємства.

1. Отримання консультації професіонала. Вони можуть допомогти знайти інші шляхи покращення грошових потоків. Або вони можуть запропонувати варіанти отримання внутрішнього фінансування.

2. Стягнення непогашеної заборгованості, перегляд інформації про управління боргом.

3. Скорочення або реорганізація витрат. Необхідно визначити, які зі своїх витрат підприємство могло б зменшити або змінити. Підприємство може:

- домовитися про відстрочку або періодичний план платежів для більших витрат;
- змінити страхову компанію, банк або постачальника, щоб отримати кращу угоду;
- змінити кількість акцій, які купуються, і купувати тоді, коли у підприємства буде більший грошовий потік;
- перейти на дешевші варіанти витратних матеріалів, таких як енергія.

4. Продати активи. Продаж непотрібних активів може бути хорошим способом отримати гроші і зменшити витрати на зберігання. Розгляд можливості оренди основних засобів. Це допомагає розподілити витрати на довший період.

5. Пропонувати знижки або підвищувати ціни. Застосування знижок до продуктів або послуг за повною ціною допоможе:

- підвищити продажі;
- перемістити надлишки запасів або зняті з виробництва продукти.

Якщо підприємство зіткнеться зі зростанням витрат, можна підвищити ціни. Незалежно від того, пропонує підприємство знижки чи підвищує ціни, необхідно переконатися, що дотримується законодавства про ціноутворення.

6. Консолідувати борг. Проаналізувати поточні борги та подивитися, чи можна об'єднати їх у продукт із низькими відсотками й комісією.

7. Використовувати нові методи маркетингу. Щоб докладати більше зусиль до маркетингу, необов'язково потрібно витратити більше грошей. Зокрема, використання Інтернету та соціальних мереж може бути дешевшим і ефективним способом підвищити продажі.

8. Запропонувати додаткові варіанти оплати. Пропонування додаткових варіантів оплати може відкрити різні ринки та покращити прибуток аграрного підприємства.

9. Шукати державні гранти. Підприємство може мати право на грант за деяких обставин, зокрема для бізнесу: розширення, дослідження та розробка, інноваційність, експорт [27; 51].

10. Покращення грошових потоків підприємства. Є прості способи покращити грошовий потік, зокрема:

- переконатися, що надсилається правильний рахунок-фактура під час покупки;
- відстеження непогашених платежів клієнтів якомога швидше;
- скорочення витрат – проаналізувати те, щоб знайти дешевших постачальників, консолідувати борги за кращою ставкою та організувати план періодичних платежів для більших витрат. Щоб впоратися зі змінами у грошовому потоці підприємства, можна взяти бізнес-кредит. Перш ніж це зробити, варто оцінити фінансові потреби.

Фінансова стратегія є важливим елементом при реалізації плану. Це портфельна складова загального стратегічного плану, яка охоплює оптимальні інвестиційні та фінансові рішення, необхідні для досягнення загальної визначеної мети. Це також сфера управлінської політики, яка визначає інвестиційні та фінансові рішення, які є передумовами для максимізації добробуту власників та співробітників. Кожен тип рішення можна розділити на дві великі категорії. Довгострокові рішення вважаються стратегічними або тактичними, а короткострокові — оперативними.

На рис.1.2. подана загальна характеристика та опис фінансової стратегії підприємства.

Рис.1.2. Загальна характеристика та опис фінансової стратегії підприємства

Таким чином, фінансова стратегія аграрного підприємства використовує його фінансові інструменти для максимізації вартості. Вона розглядає цифри, які характеризують ефективність підприємства, і визначає шляхи збільшення прибутку від інвестицій. Аналіз фінансової стратегії дає детальну інформацію про загальні цілі стратегії, визначає її цілі, дивиться на те, наскільки запланована реалізація досягне її цілей, і оцінює результати.

Основним напрямком фінансової стратегії є маржа продажів. Досягнення високого відсотка чистого прибутку підвищує вартість підприємства і підвищує можливості розвитку. Аналіз фінансової стратегії розглядає, як стратегія намагається збільшити відсоток прибутку. Він перевіряє, чи стратегія є реалістичною та ймовірно досягне поставлених цілей.

1.2. Основні види фінансування аграрного підприємства та управління ними

Борг і власний капітал є двома основними видами фінансування, доступними для аграрного підприємства. Боргове фінансування – це гроші, надані зовнішнім кредитором, зокрема банком. Акціонерне фінансування забезпечує фінансування в обмін на частку власності на бізнес, зокрема, продаж акцій інвесторам. Обидва види фінансування мають плюси та мінуси, тому важливо вибрати правильний для свого бізнесу.

Таблиця 1.1

Переваги і недоліки основних типів фінансування

Тип фінансування	Переваги	Недоліки
Боргове фінансування	Зберігати повне право власності	Мінімальні можливості для малого бізнесу
	Ніяких зобов'язань після погашення	Погашення з відсотками
	Швидко готівка на руки	Часто вимагає застави
	Відсотки не підлягають оподаткуванню	
	Короткострокові та довгострокові варіанти	
Фінансування власним капіталом	Без погашення боргів	Втрата частини бізнесу та доходу
	Постійна експертиза та консультації інвесторів	Безстрокові виплати інвесторам
	Інвестори готові чекати повернення своїх інвестицій	Постійні консультації та врахування інвесторів при прийнятті рішень
	Більший грошовий потік доступний для бізнесу	
	Може забезпечити фінансування для підприємств, які не можуть отримати кредит у банку	

Типові стратегії позиціонують підприємство як високоцінного постачальника, підкреслюють характеристики доданої вартості продуктів або оприлюднюють порівняння з конкурентами. Аналіз фінансової стратегії оцінює ймовірність успіху та реальні результати.

Малі підприємства мають менший доступ до фінансування, ніж великі підприємства, але фінансування все одно може бути суттєвим фактором витрат. Фінансові стратегії спрямовані на скорочення витрат на фінансування шляхом зменшення виплачуваних відсотків і прискорення строків платежів. Типові стратегії включають стратегічний план короткострокового фінансування з нижчими витратами, ніж довгострокові зобов'язання, і надання знижок за швидку оплату. Аналіз фінансової стратегії розглядає тенденції процентних ставок і обмінних курсів, якщо це можливо. Він вивчає історичні дані, щоб визначити, чи ймовірно, що фінансова стратегія призведе до зниження фінансових витрат для компанії.

Останнім аспектом фінансової стратегії є управління активами. Малі підприємства часто уникають прив'язування фінансових ресурсів до активів компанії, але навіть уникнення власності вимагає управління фінансами. Фінансова стратегія спрямовує фінансові ресурси підприємства туди, де приносить найбільшу користь. Вона перевіряє, чи є сенс купувати будівлю чи орендувати її, а також дивиться, чи має компанія володіти чи орендувати обладнання. Під час аналізу стратегії перевіряється, чи були в ній оцінені всі можливості, такі як лізинг або зворотний викуп, і всі можливі джерела фінансування. Потім аналізуються фактичні переваги стратегії в порівнянні з прогнозованими результатами.

Оптимальні фінансові рішення приймаються завдяки ефективній стратегії управління витратами, спрямованій на максимізацію вартості та мінімізацію як початкових, так і поточних витрат. Це включає, але не обмежується цим, такі рішення, як оренда чи купівля транспортних засобів, нерухомості чи обладнання, аутсорсинг певних операцій і додавання або припинення лінійки продуктів. Існує низка різних стратегій управління

витратами, які допомагають власникам аграрних підприємств приймати ці важливі рішення. На рис. 1.3 показані етапи фінансового планування та формування фінансової стратегії аграрного підприємства.

Рис. 1.3 Етапи фінансового планування та формування фінансової стратегії аграрного підприємства

Отже, фінансові стратегії — це стратегічні плани бізнесу, які візуалізують їх зростання та фінансові результати в довгостроковій та середньостроковій перспективі. Зазвичай вони використовуються для формування розвитку компанії та майбутнього стратегічного напрямку. Вони часто використовуються для встановлення фінансових цілей компанії,

включаючи дохід, витрати та прибутковість. Інші речі, для яких компанії використовують фінансові стратегії, це встановлення бюджетів, планів розподілу ресурсів і капіталу та фінансових прогнозів. Основною метою фінансової стратегії є створення плану успіху, включаючи використання фінансових і операційних показників для вимірювання успіху стратегії. Зокрема, фінансова стратегія може полягати в збільшенні прибутку на 10% щороку шляхом пошуку інновацій і розширення частки ринку. Ця стратегія вимагає пошуку нових способів залучення клієнтів, щоб продажі збільшувалися на 10% щороку.

На відміну від фінансової стратегії, фінансова політика – це детальний план, який організовує розподіл капіталу компанії. Так, фінансова політика виробничого підприємства може полягати в тому, що прибуток цього року піде на фінансування нових проектів або наймання додаткових працівників. Підприємство може мати багато фінансових політик, які воно застосовує до різних аспектів своєї діяльності. Політика виробничого підприємства може відрізнитися від політики його відділів продажів або адміністративних відділів.

Існує дилема, коли йдеться про фінансові стратегії та фінансову політику. Одним із прикладів цієї дилеми є те, що багато компаній зосереджують фінансові стратегії на короткострокових результатах і зростанні. Вони нехтують потребами майбутнього, включно з необхідністю майбутнього зростання для підтримки та розвитку свого бізнесу. Вони також нехтують своєю стійкістю, включаючи необхідність підтримувати здоровий баланс між прибутками та витратами. У цьому випадку фінансова політика компанії часто застаріла. Крім того, вони можуть не мати пріоритету щодо фінансових потреб працівників компанії, клієнтів і навколишнього середовища.

Змішування фінансових стратегій і політики призводить до пастки фінансового безгосподарності. Так, компанія може мати фінансову політику, яка передбачає реінвестування прибутку в компанію. Але фінансова стратегія

компанії може полягати в збільшенні продажів шляхом запуску нових продуктів і послуг, що призведе до збільшення доходу. Отже, компанія порушує не тільки свою фінансову політику, але й свою фінансову стратегію. Бізнес повинен мати фінансову політику, яка відповідає його фінансовій стратегії. Підприємству також потрібна фінансова стратегія, яка відповідає його фінансовій політиці.

Управління фінансами є складним завданням, і керівникам необхідно чітко розуміти різницю між фінансовими стратегіями та політикою. Система управління фінансами компанії – це набір політик і практик, які регулюють використання капіталу компанією. Ця система допомагає забезпечити дотримання фінансової стратегії компанії.

1.3. Взаємозв'язок між стратегією та фінансами сільськогосподарського підприємства

Для аграрного підприємства одним із важливих елементів успіху стратегії є фінанси. Фінанси є унікальним джерелом реалізації кожної стратегії. Успішне управління фінансами підвищує ймовірність того, що стратегія буде ефективною. Стратегія є успішною, якщо вона одночасно вигідна для організації та фінансово придатна. Керівництво має встановити правильну структуру для відносин між стратегією та фінансами, якщо воно хоче бути успішним у своєму бізнесі. Зв'язок між стратегією та фінансами базується на трьох основах, таких як:

- управління заради вартості;
- фінансові очікування стейкхолдера;
- стратегії фінансування.

Керівництво має враховувати ці три основи у фінансовому формулюванні стратегії аграрного підприємства.

- 1) Управління заради вартості.

Управління заради вартості є одним із елементів управління, заснованого на вартості. Управління, засноване на вартості, — це підхід до управління, який гарантує, що організація структурована та керована на основі вартості акціонера. Управління заради вартості є одним із ключових елементів завдання менеджера в підприємстві для досягнення успіху стратегії. Управління для отримання вартості пов'язане з максимізацією довгострокової здатності підприємства генерувати грошові кошти. Довгострокова здатність генерувати грошові кошти означає здатність підприємства заробляти більше коштів для використання в майбутньому.

Створення вартості є найважливішим етапом у процесі управління цінністю. Будь-яка стратегія, яка створює цінність для зацікавлених сторін, вважається успішною. Однією з головних зацікавлених сторін будь-якого підприємства є її акціонери. Цінність створюється для акціонерів, забезпечуючи їм великі доходи. Прибуток для акціонерів здійснюється у формі своєчасних дивідендів. Створення вартості має вирішальне значення, оскільки підприємство має зберегти свій статус на ринку, що розвивається. Підприємство має отримати конкурентні переваги над іншими гравцями ринку, і вона може додати певну вартість своєму бізнесу, щоб підтримувати себе на ринку.

Існують різні фактори створення вартості на підприємстві, такі як операції, фінансування та інвестиції.

а) Створення цінності за рахунок операцій.

Операції стосуються функціонування підприємства. Є два аспекти операцій: доходи та витрати. Дохід веде до підвищення акціонерної вартості, а витрати призводять до зменшення акціонерної вартості. Кошти утворюються за рахунок виручки від реалізації, яка залежить від обсягу реалізації та ціни реалізації. Операційні витрати включають різні витрати, такі як витрати на виробництво, продаж і розподіл, адміністративні витрати, накладні та інші непрямі витрати. Керівництво має зробити все можливе, щоб збільшити

доходи та зменшити витрати та накладні витрати, щоб створити вартість від операцій.

б) Створення вартості за рахунок фінансування. Вартість фінансування - це вартість капіталу. Вартість капіталу складається з двох основних елементів; власний і борговий капітал. У зовнішніх джерелах фінансування підприємство повинне сплачувати відсотки, які призведуть до зменшення коштів і, зрештою, до зниження акціонерної вартості. Керівництво має спробувати знайти оптимальну вартість у різних джерелах фінансування. Вибір оптимальної вартості капіталу збільшує вартість фінансування.

в) Створення вартості за рахунок інвестицій. Підприємства блокують свої кошти в активах. Якщо інвестиція призводить до накопичення коштів, вона створює цінність для акціонера. З іншого боку, якщо інвестиції такі, що вони зменшують кошти, то це призводить до зменшення створення вартості для акціонера. Збільшення та зменшення акціонерної вартості також можна назвати факторами вартості (збільшення) або факторами витрат (зменшення). Ці фактори є основним джерелом створення цінності для підприємства. Керівництво має інвестувати кошти підприємства в оптимальні варіанти інвестування, щоб отримати найбільшу віддачу від інвестицій.

2) Фінансові очікування стейкхолдерів.

Всі зацікавлені сторони зацікавлені в тому, чи отримають вони фінансову віддачу від впровадження стратегії. Вони також зацікавлені в тому, чи отримають вони регулярні доходи, такі як дивіденди за акції. Керівництво має розвивати та підтримувати стосунки із зацікавленими сторонами, намагаючись досягти своїх цілей максимізації добробуту акціонерів. Це може бути складно у випадку суперечливих цілей між групами зацікавлених сторін. Теорія консенсусу визнає, що кожне підприємство являє собою коаліцію акціонерів, директорів, співробітників, клієнтів тощо, кожен з яких має різні, а іноді й протилежні цілі. Оскільки важко повністю досягти цілей кожної групи, політичний компроміс є результатом того, що кожна сторона

задовольняється меншим, ніж її ідеал. У випадку, якщо добробут акціонерів не змішаний, інші групи зацікавлених сторін також погодяться на менше.

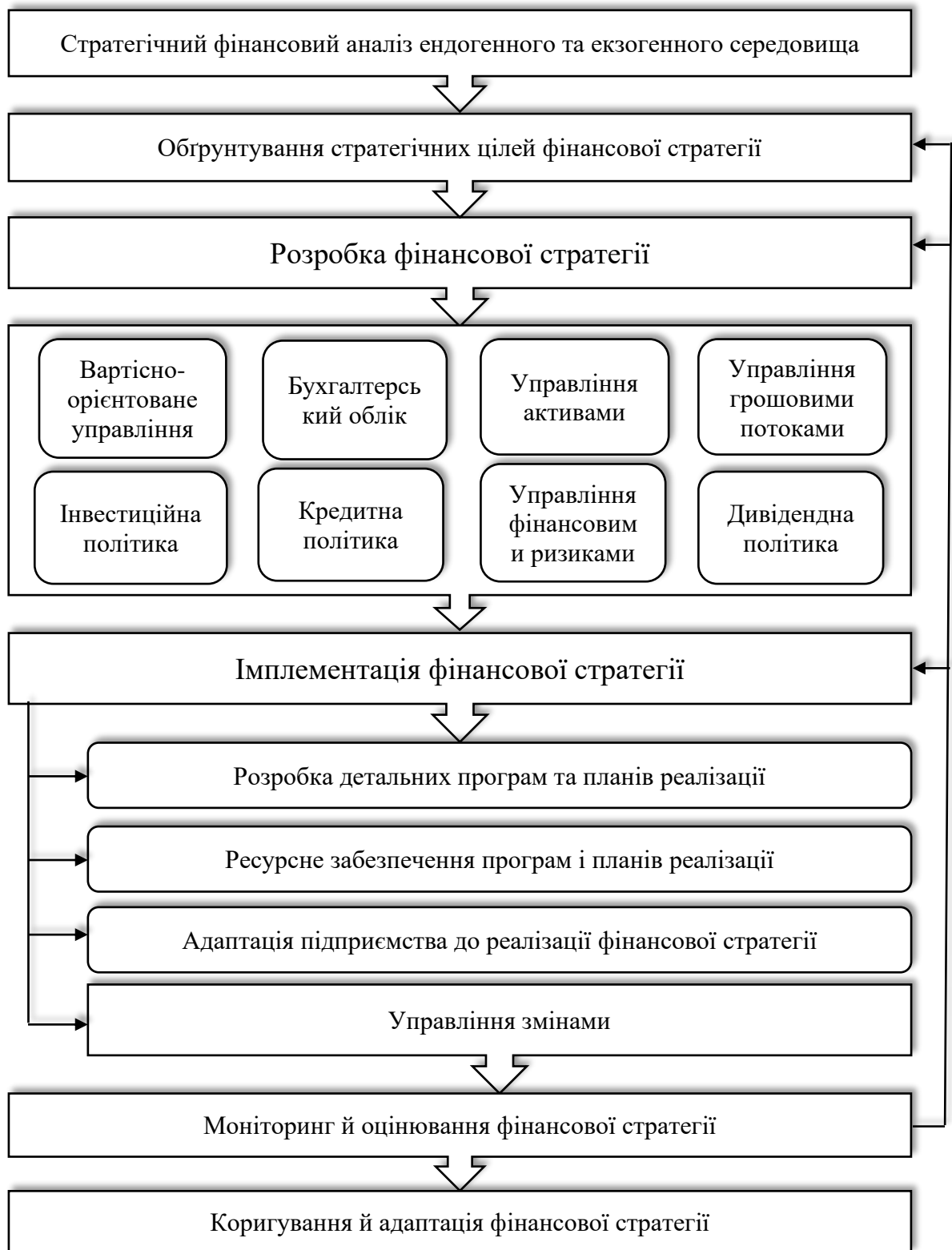

Рис. 1.4 Фінансова стратегія аграрного підприємства та процес її формування

Підприємства мають різні зацікавлені сторони, такі як постачальники, співробітники, банкіри, акціонери, клієнти та громада. Різні зацікавлені сторони мають різні фінансові очікування від підприємств. Це залежить від їхніх обставин. Впроваджуючи стратегії, керівництво має звертати увагу на фінансові наслідки стратегії для всіх зацікавлених сторін. При розробці фінансової стратегії керівництво має враховувати фінансові очікування зацікавлених сторін, зокрема:

а) Постачальники та співробітники.

Ці зацікавлені сторони очікують своєчасної оплати від підприємства та зосереджуються на стані ліквідності підприємства. Ліквідність означає здатність підприємства розплачуватися за своїми короткостроковими фінансовими зобов'язаннями.

б) банкіри.

Банки - це установи, які позичають гроші підприємствам, щоб вони могли досягти своїх цілей. Вони зосереджені на здатності компанії погасити позику з відсотками. Банки можуть враховувати коефіцієнт залучення капіталу організації, оскільки він забезпечує співвідношення між боргом і власним капіталом організації. Крім того, коефіцієнт покриття відсотків також вказує на здатність організації виплачувати відсотки.

в) Акціонери.

Акціонери є найважливішими зацікавленими сторонами для підприємств. Вони очікують, що стратегія підприємства буде такою, щоб вона приносила їм регулярні дивіденди, і ця організація мала достатньо коштів для своїх довгострокових зобов'язань. Акціонери підприємства також бажають збільшення капіталу в своїх пакетах акцій. Якщо організація має намір реорганізувати свій бізнес шляхом злиття або поглинання, стратегія, прийнята або буде прийнята організацією, повинна захищати інтереси акціонерів.

г) Клієнти.

Клієнти очікують, що підприємство забезпечить цінність грошей, які вони платять. Вони також очікують високої якості товарів і послуг.

Організація повинна впроваджувати стратегію, яка задовольняє вимоги клієнтів, щоб це призвело до стратегічного успіху організації.

д) Громада.

Громада очікує, що реалізована стратегія принесе користь громаді в цілому. Стратегія підприємства повинна бути здатною забезпечити роботу для громади; слід приділити увагу контролю забруднення та інших потенційно шкідливих впливів на навколишнє середовище; воно також повинне піклуватися про етичні міркування в суспільстві, такі як дотримання закону та порядку суспільства.

3) Стратегії фінансування.

Стратегії фінансування підприємства залежать від таких факторів, як те, чи є організація приватною чи державною власністю, а також від цілей підприємства. Цілі організації визначають необхідний обсяг фінансування. Менеджери розробляють стратегію отримання коштів з різних джерел залежно від цілей підприємства, таких як інвестиції, нові проекти, придбання, злиття або вдосконалення характеристик продукту.

Тип стратегії фінансування, який буде реалізовувати аграрне підприємство, залежить від факторів ризику та прибутку. Це загальний принцип: чим вищий ризик, тим вищий прибуток. Крім того, план аграрного підприємства отримати кошти за допомогою позик від зовнішніх установ також призведе до сплати процентів позикодавцям. Отже, борги створюють більше ризиків.

Темпи зростання ринку та частка аграрного підприємства на ринку також впливають на стратегії фінансування підприємства. Різні етапи розвитку бізнесу потребують різних стратегій фінансування. Зокрема, якщо підприємство має високу ринкову частку, але ринок має низькі темпи зростання, організації потрібно менше інвестицій, і підприємство може контролювати свої витрати краще, ніж її конкуренти. Але якщо організація має високу частку ринку, але ринок також має високі темпи зростання,

підприємству потрібно більше грошей на інвестиції та витрати, щоб зберегти свій ринковий рівень.

Висновки до розділу 1

1. Фінансова стратегія поєднує фінансове планування зі стратегічним плануванням. Результатом є функціональна дорожня карта, яка оцінює поточні ресурси, витрати та бюджет і узгоджує їх із місією та цілями компанії. Він встановлює план для узгодження з цілями підприємства щодо зростання та інновацій, незважаючи на зміни та часто непередбачувані умови ведення бізнесу. Фінансова стратегія встановлює пріоритети, керує компромісними рішеннями та мінімізує витрати на зміни для ефективного фінансування важливих ініціатив.

2. Підприємства мають різні зацікавлені сторони, такі як постачальники, співробітники, банкіри, акціонери, клієнти та громада. Різні зацікавлені сторони мають різні фінансові очікування від підприємств. Це залежить від їхніх обставин. Впроваджуючи стратегії, керівництво має звертати увагу на фінансові наслідки стратегії для всіх зацікавлених сторін. При розробці фінансової стратегії керівництво має враховувати фінансові очікування зацікавлених сторін

3. Тип стратегії фінансування, який буде реалізовувати аграрне підприємство, залежить від факторів ризику та прибутку. Це загальний принцип: чим вищий ризик, тим вищий прибуток. Крім того, план аграрного підприємства отримати кошти за допомогою позик від зовнішніх установ також призведе до сплати процентів позикодавцям. Отже, борги створюють більше ризиків. Темпи зростання ринку та частка аграрного підприємства на ринку також впливають на стратегії фінансування підприємства. Різні етапи розвитку бізнесу потребують різних стратегій фінансування. Зокрема, якщо підприємство має високу ринкову частку, але ринок має низькі темпи

зростання, організації потрібно менше інвестицій, і підприємство може контролювати свої витрати краще, ніж її конкуренти. Але якщо організація має високу частку ринку, але ринок також має високі темпи зростання, підприємству потрібно більше грошей на інвестиції та витрати, щоб зберегти свій ринковий рівень.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДДСІОБ НААН УКРАЇНИ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ДДСІОБ НААН України

Сучасна економіка є циклічною за своєю природою, і в останні роки на неї впливають одна криза за іншою. Умови фінансового планування та кредитування на аграрних підприємствах мають загальний спад. Фінансовий стрес на аграрному підприємстві загалом можна розглядати як нездатність виплачувати боргові платежі – як основну суму, так і відсотки. Серйозність фінансового стресу залежить від рівня боргу, процентних ставок (вартості боргу) і доходу сільськогосподарського підприємства, доступного для обслуговування боргу.

Зіткнутися зі скрутною фінансовою ситуацією є викликом для будь-якого підприємства. Нижче наведено кілька запропонованих дій, для ефективної розробки фінансової стратегії. Цей перелік тактик, які слід розглянути, не обов'язково в певному порядку, але представлений як можливі підходи до просування вперед і вирішення проблем, залежно від аграрного підприємства та зовнішніх обставин.

Тактика перша: шукати підтримки для боротьби з фінансовими проблемами. Фінансові труднощі можуть викликати значний стрес. Потрібно працювати з підготовленими фінансовими консультантами, які можуть надати інформаційні та довідкові послуги з широкого спектру тем. Друга тактика: зібрати інформацію про борги та доходи. Після початку цього процесу ознайомтеся з ресурсами фінансового планування, доступними на ринку. Далі необхідно оцінити наявний очікуваний дохід протягом наступного дванадцятимісячного періоду. Визначення проблеми може допомогти стимулювати ідеї для вирішення. А щоб отримати допомогу від консультантів, знадобиться досить точне обґрунтування фінансового стану.

На рис.2.1. показано оцінку впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансову стратегію аграрного підприємства.

Рис. 2.1. Оцінка впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансову стратегію аграрного підприємства

В основному фінансові проблеми виникають, коли доходи перевищують витрати – через цілий ряд причин. Поглиблений фінансовий план із варіантами допомагає менеджменту аграрного підприємства співпрацювати з кредиторами для прийняття рішень на майбутнє. Уникнення не є виграшною стратегією, і для тих, хто зіткнувся з фінансовими труднощами. Фінансове планування аграрного підприємства призначене для розуміння повної картини фінансового стану досліджуваного сільськогосподарського підприємства. Це допомагає позбутися здогадок про те, чи підвищить зміна прибутковості і

покращить грошовий потік. Використовуючи ефективне програмне забезпечення, аналіз може забезпечити більш глибоку оцінку сільськогосподарського бізнесу.

Фінансове планування фінансово-господарської діяльності аграрного підприємства може допомогти оцінити шляхи усунення негативного грошового потоку та проблем прибутковості. В таблиці 2.1 розглянуто обсяг і динаміку земельних площ ДДС ІОБ НААН.

Таблиця 2.1

Аналіз обсягу і динаміки структури земельних площ ДДС ІОБ НААН

Назва показників	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. до 2017 р. (%)	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
	гектар						%				
Земельні площі - разом	425	425	404	404	404	95,06	100	100	100	100	100
серед них: площі с.-г.	354	354	350	350	350	98,87	83,29	83,29	86,63	86,63	86,63
В т.ч.:											
– орані	337	337	334	334	334	99,11	79,29	79,29	82,67	82,67	82,67
– випаси	17	17	16	16	16	94,12	4,00	4,00	3,96	3,96	3,96
Розраховуючи на окремого робітника											
– площі с.-г.	12,21	12,21	12,07	12,07	12,07	98,85	-	-	-	-	-
– орані	11,62	11,62	11,52	11,52	11,52		-	-	-	-	-

Низький рівень фінансового менеджменту підприємства різко контрастує з високими вимогами компаній до фінансового менеджменту. Актуальним є підвищення рівня фінансового планування. У той же час операційний стан аграрного підприємства в кінцевому підсумку буде відображатися фінансовими показниками. Таким чином, покращення рівня управління фінансами може безпосередньо покращити загальний рівень управління підприємством. Зокрема, з точки зору функціонування капіталу, ефективне функціонування може забезпечити ефективне вдосконалення фінансового планування, нормальну роботу та інвестиції; однак, якщо фінансове планування не працює належним чином, це призведе до деяких

ситуацій, таких як недостатнє погашення боргу та розрив ланцюжка капіталу, що вплине на нормальне виробництво та роботу аграрного підприємства та посилить ризик. Велику увагу привернуло раннє попередження про фінансову кризу компанії. На практиці, окрім контролю кредитних ризиків кредиторів, кредитні рейтингові агентства повинні приділяти увагу ранньому попередженню фінансової кризи аграрного підприємства [6]. В таблиці 2.2 проведено оцінку забезпеченості основними й оборотними активами ДДС ІОБ НААН України.

Таблиця 2.2

Оцінка забезпеченості основними й оборотними активами
ДДС ІОБ НААН України

Назва показників	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021 р.	2021 р. до 2017 р.,(%)
Основні засоби*, тис. грн.	4245,1	4067,1	3768,0	3367,9	4576,3	107,80
Оборотні активи*, тис. грн.	1859,1	187,6	819,0	1676,9	1937,8	104,23
Фондозабезпеченість, тис. грн./100 га	5096,5	1148,9	4523,7	951,4	6762,3	132,69
Фондоозброєність праці, тис. грн./1 роб.	146,4	140,3	129,9	116,1	149,3	101,99
Фондовіддача, грн./100 грн. ОФ	82,87	85,27	110,46	128,24	132,07	159,37
Фондомісткість, грн./100 грн. вал. доходу	120,67	117,28	90,53	77,98	82,61	68,46
Оборотні фонди, тис. грн./100 га	15229,9	11537,1	6785,9	13894,1	16876,9	110,81

*—середньорічна вартість

Раннє попередження про фінансові ризики базується на зборі фінансових умов аграрного підприємства, виборі репрезентативних даних про фінансові показники, спостереженні за впливом різних фінансових показників на оцінку фінансового ризику досліджуваного підприємства, створенні

моделей, передбаченні того, чи виникнуть фінансові ризики в майбутньому [7].

Оскільки постконтроль – це те, куди йде більшість звичайних теорій і методів управління, швидке й ефективне управління ризиками представляє невивчені раніше перешкоди. Теорія управління раннім попередженням про фінансові ризики, яка є новою ідеєю, яка може відстежувати та передбачати ризики, все більше користується популярністю серед науковців та бізнесменів [8]. Фінансовий ризик розвивається через складний процес. Він має внутрішні зв'язки з усіма функціональними відділами підприємства та тісно прив'язаний до кожного етапу операційного ланцюга сільськогосподарського підприємства. Крім того, розвиток фінансового ризику є тривалим процесом, який прогресує від кількісної зміни до якісної. Чим швидше це буде виявлено та вирішено, тим краще для безпечних фінансових операцій бізнесу [9]. В таблиці 2.3 проаналізовано динаміку виробництва сільськогосподарської продукції досліджуваного аграрного підприємства

Таблиця 2.3

Динаміка виробництва сільськогосподарської продукції, структура товарної продукції ,тис. грн.

Різновид продукції	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. проти 2017 р. (+або -)	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.		%	%	%	%	%
Пшениця (озимина)	1972	2928	2350	2278	2892	920	77,39	84,75	76,60	42,49	46,77
Соняшник	110	127	139	2504	2651	2541	4,32	3,68	4,53	46,71	42,87
Овочі	7	8	9	8	9	2	0,27	0,23	0,29	0,15	0,15
Інша продукція рослинництва	93	141	136	245	273	180	3,65	4,08	4,43	4,57	4,41
Продукція рослинництва загалом	2182	3204	2634	5035	5825	3643	85,64	92,74	85,85	93,92	94,19
Послуги с/г	366	251	434	326	359	-7	14,36	7,26	14,15	6,08	5,81
Всього	2548	3455	3068	5361	6184	3636	100	100	100	100	100

Досліджуване аграрне підприємство повинно постійно розвивати систему фінансової безпеки та своєчасно контролювати свої фінансові ризики, якщо воно хоче зберегти стійкість економічного зростання та створити ринкові конкурентні переваги фінансування та інвестицій. Підприємство також повинне створити та вдосконалити систему індикаторів раннього попередження фінансової кризи з точки зору високої чутливості та передчуття, щоб запобігти виникненню фінансової кризи, діагностувати сигнал кризи якомога раніше, і вжити відповідних заходів для ліквідації кризи в її зародковому стані [10, 34]. На рис. 2.2. проаналізовано види виробленої продукції на досліджуваному аграрному підприємстві у 2021 році.

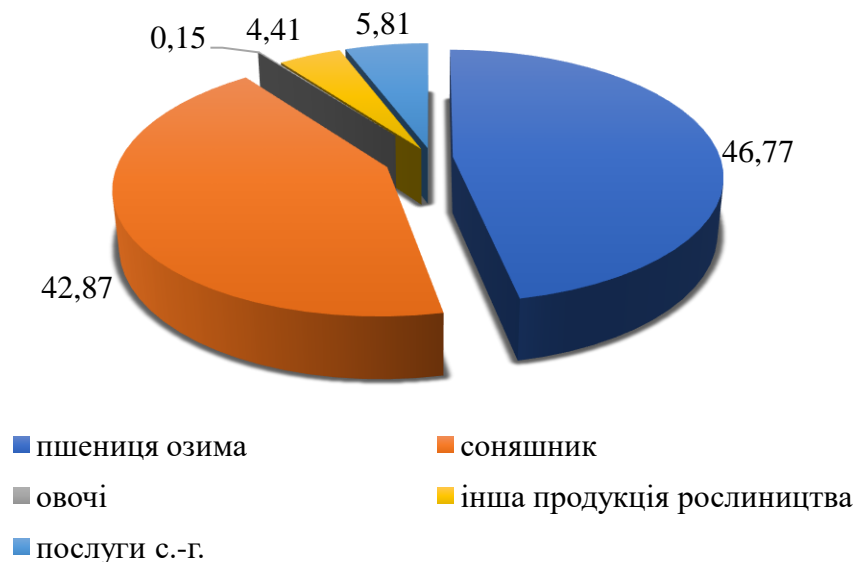

Рис. 2.2. Види виробленої продукції на досліджуваному аграрному підприємстві у 2021 році, %

Наука, технології та економіка постійно змінюються, і сільськогосподарські підприємства збирають і зберігають величезні дані. Традиційний метод фінансового аналізу стає все більш непридатним для сучасного суспільства, особливо його однобічність і відставання не можуть задовольнити потреби підприємств. З розвитком інформаційних технологій у повсякденному житті підприємства щодня створюватимуть велику кількість

фінансових даних, і вимоги керівників до інформації для прийняття фінансових рішень також зростають.

Фінансова стабільність підприємства — це належна кількість ресурсів активів, якими можна скористатися для досягнення цілей збільшення доходу та накопичення капіталу з метою забезпечення ліквідності в нормальній ситуації ризиків, що виникли. В таблиці 2.4 проаналізовано трудові ресурси ДДС ІОБ НААН та оцінка їх ефективності.

Таблиця 2.4

Трудові ресурси ДДС ІОБ НААН та оцінки їх ефективності

Назва показників	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2021р. до 2017р., +/-
Продукція валова, тис. грн. – всього	3518	3468	4162	5319	6248	2730
Послуги с.-г., тис. грн.	366	390	434	326	359	-7
Чисельність працівників (середньорічна), чол.	29	29	29	29	29	0
Витрати на оплату праці, тис. грн.	1557	1799	1881	1892	1904	347

Фінансова стійкість відрізняється від концепції ліквідності, яка призначена для оцінки стану поточних активів і зобов'язань шляхом показу рівних співвідношень активів і ресурсів. З огляду на ресурси, вкладені в накопичення основних фондів і матеріальні ресурси, вважаються основною умовою регулювання і перетворення дій, спрямованих на поліпшення фінансового стану і забезпечення фінансової стабільності. З іншого боку, фінансова стабільність аграрного підприємства – це процес забезпечення ефективності комерційного та виробничого процесу шляхом належного використання ресурсів; зміцнити фінансові показники та забезпечити виробничу потужність, адаптовану до соціального розвитку. Підвищення фінансової стабільності передбачає мобілізацію потенціалу для реалізації стратегічних цілей.

Інша вимога ринку передбачає, що підприємства повинні вести стійку, толерантну до конкуренції діяльність, скоригувати ситуацію до ефективного рівня з обсягами продажів, виробничими потужностями та рівнем управління фінансами. На рівні аграрного підприємства це має стати основою фінансової стабільності, оскільки національне багатство виробляється та накопичується на рівні фінансової системи. В таблиці 2.5 проведено аналіз виробничо-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН.

Таблиця 2.5

Аналіз виробничо-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН

Назва показників	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2021 р. до 2017 р., у %
Розраховуючи на 100гектарівс.-г. угіддя, грн.:						
– основних засобів	1199168	1148909	1076569	962269	1249402	104,2
– прямих затрат праці	439,83	508,19	537,43	540,57	557,34	126,7
Виготовлено валової продукції за спів ставними цінами, грн. розраховуючи на:						
– 100 гектарів угіддя с.-г.	993785	979661	1189142	1234000	1325089	133,3
– 1 грн. основних засобів	0,83	0,85	1,1	1,28	1,3	156,6
– 1 працівника (за середньорічною)	121310	119586,2	143517	148931	150239	123,8
Рентабельність, %	1,47	1,42	-0,25	-2,39	-2,08	-141,5

Отже, ефективним інструментом оцінки фінансової ефективності аграрного підприємства є фінансовий аналіз на основі даних фінансових звітів, де окремі дані сортуються, агрегуються і вимірюється взаємно [15, 21]. Будь-яке прийняття фінансового рішення має бути підкріплено фінансовим аналізом, результат якого лягає в основу стратегії управління структурою підприємства, інвестиційна та цінова політика, управління запасами тощо. Аналіз показників надає багато корисної інформації, якщо застосовано

розумне судження аналітика. Тому при розрахунку показників необхідно подивитися на методи, що використовуються в бухгалтерському обліку, які фінансові показники використовуються для оцінки платоспроможності, прибутковості і довгострокової перспективи аграрного підприємства [18, 25]. В таблиці 2.6 проведено оцінку та аналіз стану майна досліджуваного аграрного підприємства.

Таблиця 2.6

Коефіцієнтний аналіз стану майна ДДС ІОБ НААН

Назва показників	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	Відношення 2021р. до 2017р., (індекс)
Частина оборотних виробничих фондів	19,78	12,00	9,68	19,91	18,34	0,93
Частина основних фондів у активах	45,16	43,39	44,53	40	42,31	0,94
Коеф-нт зносу основних фондів	0,382	0,403	0,421	0,45	0,462	1,21
Коеф-нт мобільності активів	0,31	0,02	0,11	0,25	0,33	1,06

Отже, проаналізоване підприємство є сільськогосподарським, яке займається виробництвом та реалізацією аграрної продукції. Основним джерелом доходу даного аграрного підприємства є продаж сільськогосподарської продукції. На ціни на ринку в основному впливають ціни конкурентів і вартість платежів постачальникам. Інші фактори, що впливають на клієнта прийняття рішення про покупку продуктів – це комфорт користувача, якість обслуговування, якість продукції, гнучкість логістики та обслуговування клієнтів.

Рентабельність є одним із життєво важливих елементів для оцінки ефективності, показуючи частку прибутку в порівнянні з інвестиціями в активи, капіталом або продажами. Підвищення прибутковості є одним із ключових завдань для досліджуваного підприємства. Будучи надійною основою для оцінки ефективності бізнесу, прибутковість також є корисним інструментом для прогнозування ефективності бізнесу в майбутньому. Прибутковість відображає багатство акціонерів і, відповідно, привабливість для інвесторів. Це причина, чому виявлення різних факторів, які прямо чи опосередковано впливають на прибутковість, є важливою темою при розробці фінансової стратегії.

2.2. Вплив прибутковості та фінансової стабільності на фінансову стратегію аграрного підприємства

Стратегічне планування більше зараз має вирішальне значення для професійного успіху в широкому діапазоні ролей і обов'язків. Чим краще керівництво аграрного підприємства розуміє бізнес-стратегію та фінансові показники, тим краще вони здатні розвивати стратегічну гнучкість перед кризами і приймати швидкі ефективні рішення. Такі підприємства також будуть краще підготовлені, щоб випереджати нові можливості та здійснювати інноваційні ініціативи, необхідні для успіху на сучасних більш складних ринках.

Фінансова стратегія та фінансова ефективність розробляється, щоб надати ключові інструменти та перспективи зі стратегії та фінансів для досягнення фінансово-господарських цілей.

Стратегічне фінансове планування узгоджує внутрішні ресурси та можливості аграрного підприємства з її зовнішнім середовищем, що розвивається. Фінансова бізнес-стратегія та фінансова ефективність на досліджуваному сільськогосподарському підприємстві призначені для:

- створення високого потенціалу, який прагне прискорити розвиток аграрного як бізнес-лідера в галузі;

- покращити здатність виступати в якості ефективного ділового партнера для інших суб'єктів ринку.

В таблиці 2.7 проведено аналіз та оцінку активу балансу аграрного підприємства ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр.

Таблиця 2.7

Аналіз та оцінка активу балансу аграрного підприємства ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр., тис. грн.

Назва показників	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. до 2017 р.	
						абсолютна зміна, грн.	відносна зміна, %
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи	1343,2	1351,4	1351,4	1301,4	1287,9	-55,3	-4,12
Основні засоби	4245,1	4067,1	3768,0	3367,9	3278,6	-966,5	-22,77
Усього за розділом I	5588,3	5418,6	5119,4	4669,4	4566,5	-1021,8	-18,29
II. Оборотні активи							
Запаси	1952,0	3766,3	2522,4	2074,6	2153,3	201,3	10,31
Дебіторська заборгованість	1826,4	88,8	91,5	1095,0	1187,2	-639,1	-34,99
Гроші та їхні еквіваленти	32,7	98,8	727,5	581,9	45,2	12,5	38,11
Усього за розділом II	3811,1	3954,0	3341,4	3751,4	3385,7	-425,3	-11,16
Баланс	9399,4	9372,6	8460,8	8420,8	7952,2	-1447,2	-15,40

З усіх факторів, які впливають на динаміку показників балансу аграрного підприємства, є три особливо важливі для формування фінансової стратегії та фінансової стабільності: леверидж, ліквідність і взаємозв'язок. Так, кредитне плече збільшує віддачу, як позитивну, так і негативну. Таким

чином, інвестори зазвичай стикаються з обмеженнями левериджу, щоб обмежити ризик. Однак, обов'язкові обмеження левериджу можуть призвести до суттєвої нестабільності. Таким чином, обмеження кредитного плеча можуть призвести до нестабільної петлі зворотного зв'язку між падінням цін та примусовим продажем. На довших часових масштабах динамічні обмеження кредитного плеча залежать від ретроспективних оцінок ризику, можуть призвести до цілком ендогенної волатильності. На рис. 2.3. показана структура і динаміка складових елементів активу балансу ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр.

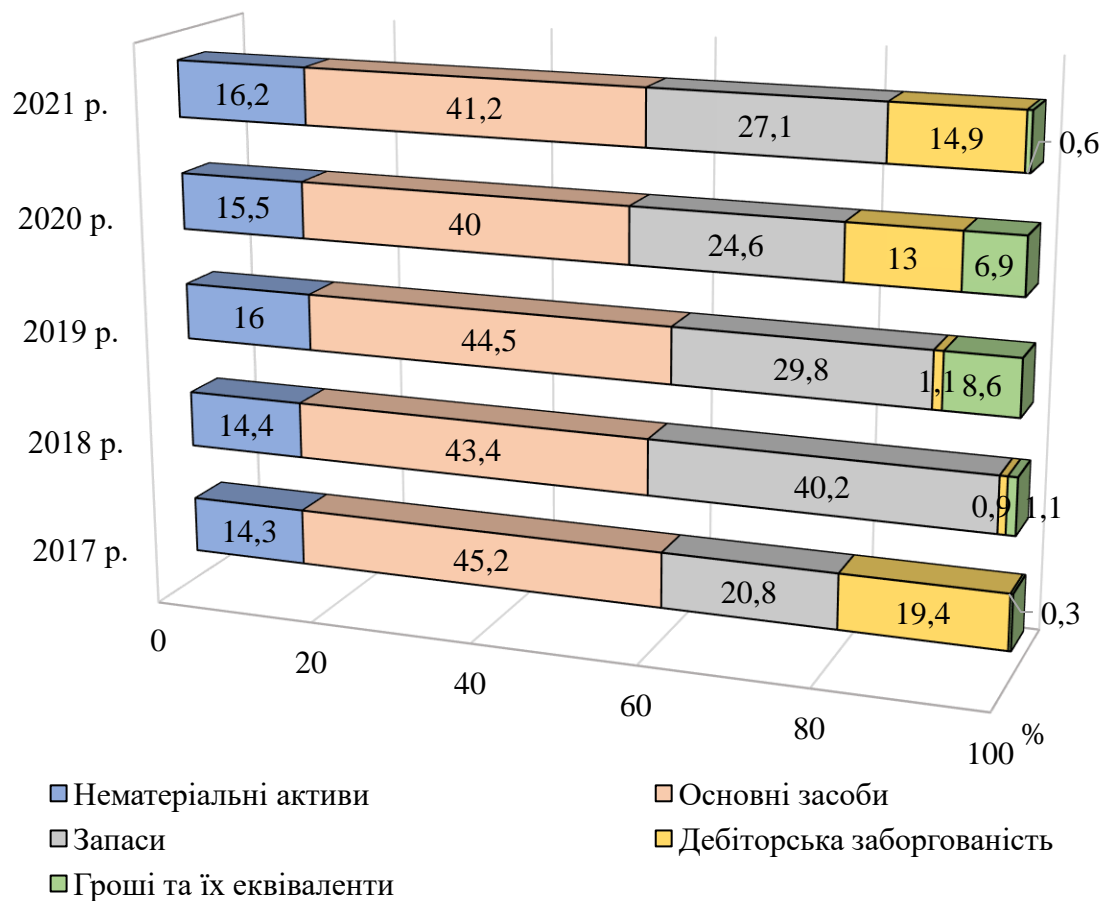

Рис. 2.3. Структура і динаміка складових елементів активу балансу ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр.

Для фінансового стратегічного планування можна розрізнити два типи ліквідності: ліквідність ринку та ліквідність фінансування. Ліквідність ринку

можна розуміти як дію, зворотну впливу ціни. Коли ринок має високу ліквідність, ринок може прийняти великі замовлення на продаж без великих змін ціни. Якби ринки були повністю ліквідними, активи можна було б продати завжди без впливу на ціни та більшість форм системного ризику не існувало б. Кредитне плече небезпечне тому, що воно безпосередньо збільшує ризик, пропорційно збільшуючи прибутки та збитки.

Припущення статичного балансу передбачає, що всі залишки на рахунках залишаються незмінними протягом горизонту моделювання. Будь-які залишки, які погашаються або скорочуються протягом цього періоду, замінюються в балансі з використанням умов і структури, визначених у припущеннях щодо реінвестування.

Навпаки, моделювання динамічного балансу враховує поточний стан балансу, а також будь-які можливі зміни в поєднанні активів і пасивів, спричинені або очікуваними змінами на ринку, або запланованими змінами, передбаченими керівництвом аграрного підприємства. Хоча підхід до статичного балансу задовольнятиме нормативні вимоги, час від часу використання динамічного підходу до балансу може допомогти у прийнятті рішень. У динамічних моделях можна створювати сценарії, починаючи від зростання позик. Можна змінити співвідношення активів і пасивів і поекспериментувати з ним, щоб побачити, які сфери можна вдосконалити, щоб підвищити ефективність фінансового-господарської діяльності.

Також у нинішньому діловому кліматі, який позначений значною геополітичною невизначеністю, досліджуваному аграрному підприємству потрібне чітке розуміння ліквідності, щоб приймати обґрунтовані рішення. Часто саме фінансові труднощі спонукають аграрні підприємства приділяти більше уваги управлінню грошовими потоками. Кредитори часто вимагають від позичальників щотижневих прогнозів грошових потоків, щоб з'ясувати ймовірність виникнення ліквідних подій, таких як порушення угоди, дефолт по виплаті боргу або неспроможність фінансувати повсякденні операції.

Навіть коли аграрне підприємство не стикається з проблемою ліквідності, воно може відчувати тиск, щоб покращити грошові позиції або захистити вартість, коли воно прагне отримати доступ до ринків капіталу, фінансувати програми повернення капіталу або інвестувати в можливості зростання. Моделювання прямого грошового потоку є найпростішим уявленням про діяльність аграрного підприємства, оскільки воно бере всю діяльність підприємства та переводить її до спільного знаменника – готівки. В таблиці 2.8 проведено аналіз та оцінку основних складових елементів пасивної частини балансу досліджуваного аграрного підприємства за 2017-2021рр.

Таблиця 2.8

Аналіз та оцінка основних складових елементів пасивної частини балансу ДДС ІОБ НААН за 2017-2021рр., тис. грн.

Назва показників	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2021 р. до 2017 р.	
						абсолютна зміна, грн.	відносна зміна, %
I. Власний капітал							
Зареєстрований капітал й інший додатковий	6427,2	6466,8	9662,3	9697,54	9854,3	3427,1	53,32
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	339,6	66,1	-3595,6	-3670,8	-3763,2	-4102,8	-1208,16
Усього розділом I за	6766,8	6532,9	6066,7	6026,7	6091,1	-675,7	-9,99
II. Зобов'язання							
Поточна кредиторська заборгованість	75,2	72,6	69,0	69,0	78,5	3,3	4,39
Інші поточні борги	2557,3	2767,0	2325,1	2325,1	1782,6	-774,7	-30,29
Усього розділом II за	2632,5	2839,6	2394,1	2394,1	1861,1	-771,41	-29,30
Баланс	9399,4	9372,6	8460,8	8420,8	7952,2	-1447,2	-15,40

Так, аграрне підприємство може мати стабільну та передбачувану діяльність, міцний баланс і надійне отримання грошових коштів, але воно все ще може не розуміти, де в межах свого оборотного капіталу воно може оптимізувати грошовий потік. Це свідчить про те, що керівництво не може пояснити відхилення даних, тому не може притягнути до відповідальності свій оперативний персонал.

На рис. 2. 4 проаналізовано основні структурні елементи пасиву балансу аграрного підприємства за 2017-2021 рр.

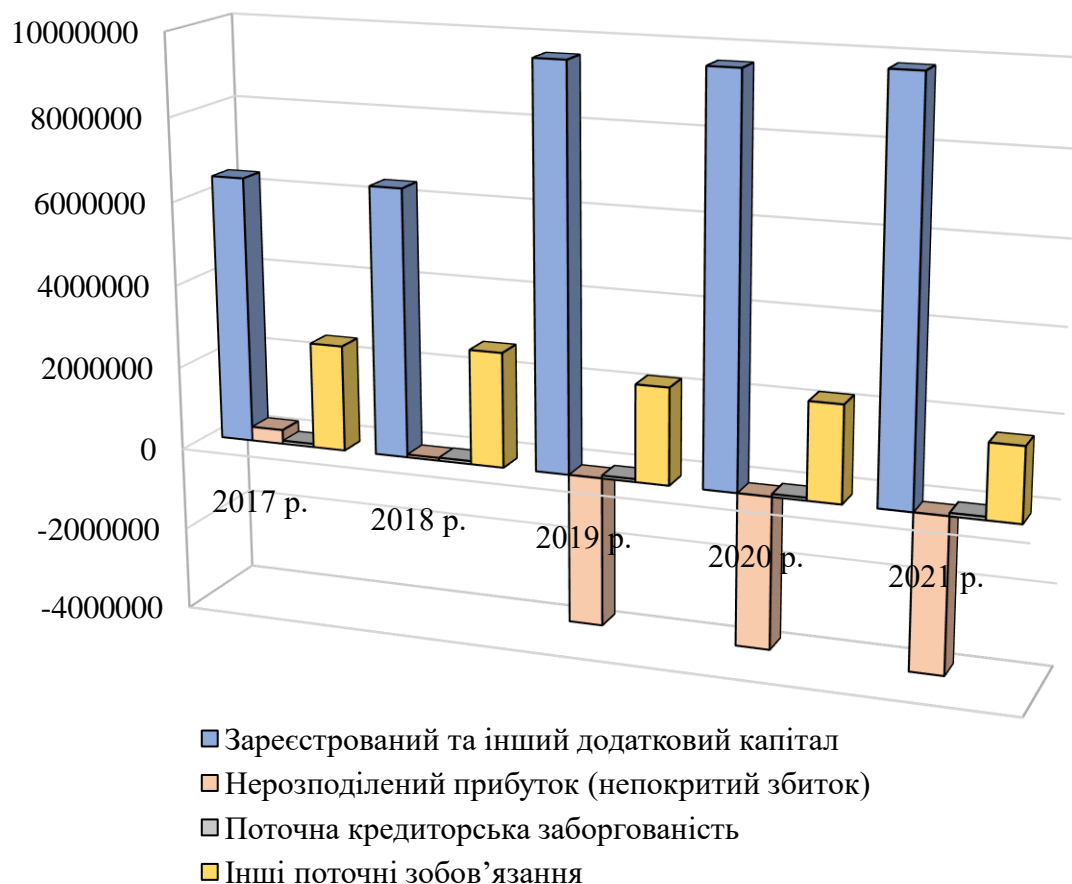

Рис. 2.4. Дослідження основних структурних елементів пасиву балансу аграрного підприємства за 2017-2021 рр., грн.

Отже, структура покращення ліквідності, підтримки своєчасного та ефективного прийняття рішень і підвищення довіри зацікавлених сторін починається з базового розуміння того, як готівка переміщується в бізнесі та формування ефективної фінансової стратегії.

Для такого підприємства моделювання грошових потоків може стимулювати дискусії про готівку на основі операційних чинників, таких як продажі та покупки. Це може допомогти бізнес-лідерам визначити, де вони мають операційну дисципліну, яка впливає на готівку, а де її може бракувати. У нинішньому середовищі досліджуване аграрне підприємство переглядає плани розширення або видає більш консервативні рекомендації, а рішення приймаються ефективніше, коли базуються на чіткому розумінні грошових потоків. Також необхідні способи отримати доступ до додаткових заощаджень готівки в поточних операціях, покращити внутрішню та зовнішню звітність і приймати більш обґрунтовані рішення для конкурентоспроможного позиціонування. Моделювання грошових потоків може додати розуміння будь-якого з цих видів бізнес-рішень.

Переваги інструменту моделювання прямого грошового потоку очевидні в різних сценаріях транзакцій. Менеджмент аграрного підприємства може з більшою впевненістю вирішувати, чи продовжувати інвестиції, такі як капітальні проекти чи можливості на нових ринках, використовуючи готівку, отриману від операцій, або залучаючи ринки капіталу. Це може забезпечити гнучке прийняття рішень, що стане конкурентною перевагою, коли можливості можуть бути доступні лише протягом невеликих проміжків часу. У деяких випадках аналіз може продемонструвати збалансованість факторів у стратегічних бізнес-рішеннях.

2.3. Управління оборотним капіталом аграрного підприємства як частина ефективної фінансової стратегії ДДС ІОБ НААН

Управління оборотним капіталом має важливе значення для ефективної роботи досліджуваного аграрного підприємства, оскільки воно забезпечує ефективне використання фінансових ресурсів. Ефективне управління оборотним капіталом запобігає проблемам ліквідності та покращує здатність

підприємства управляти фінансовими проблемами або будь-якими іншими несподіваними змінами. Управління оборотним капіталом дозволяє керівництву бізнесу підтримувати графік виробництва, а також продажів. Крім того, керівник підприємства зазвичай використовує кредитну лінію оборотного капіталу для виконання повсякденної діяльності підприємства.

Досліджуваному аграрному підприємству потрібні кредитні лінії оборотного капіталу, щоб оплатити працю, створити запаси для покриття попиту споживачів, придбати сировину та надати товари в кредит своїм клієнтам. Підприємство з обмеженим доступом до фінансування має ефективно використовувати оборотний капітал, щоб уникнути невідповідності грошових потоків. Грошовий потік важливий для сталого розвитку досліджуваного аграрного підприємства, і потрібно достатньо готівки для оплати щоденних витрат. В таблиці 2.9 проаналізовано фінансові результати за 2017-2021 рр. досліджуваного аграрного підприємства.

Таблиця 2.9

Фінансові результати за 2017-2021 рр. підприємства ДДС ІОБ НААН, тис.

грн.

Назва показників	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р.
Доходи від реалізації	3838,7	4772,6	7155,3	6593,8	6365,7	165,8
Витрати на виготовлення	2654,6	4645,0	6497,2	6094,7	5956,4	224,4
Валовий прибуток	1184,1	127,5	658,1	499,1	409,4	34,6
Інші операційні доходи	24,3	38,3	43,1	40,2	39,6	163,1
Витрати з продажів активів	1081,5	0	607,9	593,5	506,7	46,9
Інші витрати	95,6	99,8	109,8	91,5	93,6	97,9
Чистий фінансовий результат	31,3	66,1	-16,5	-145,6	-151,3	-483,1

Результати дослідження можуть допомогти керівництву досліджуваного аграрного підприємства змінити свої стратегії, щоб мати більш ефективне управління оборотним капіталом і покращення грошового потоку.

Оборотність готівки свідчить про ефективність управління оборотним капіталом, що включає управління дебіторською, кредиторською заборгованістю та запасами. Доцільно запропонувати підвищити прибутковість аграрного підприємства шляхом скорочення днів незавершених продажів, днів обороту запасів і дебіторської заборгованості. Зберігання готівки без запланованої мети зменшує можливості для отримання прибутку. На рис.2.5. показана динаміка результатів фінансово-господарської діяльності досліджуваного аграрного підприємства за 2017-2021 рр.

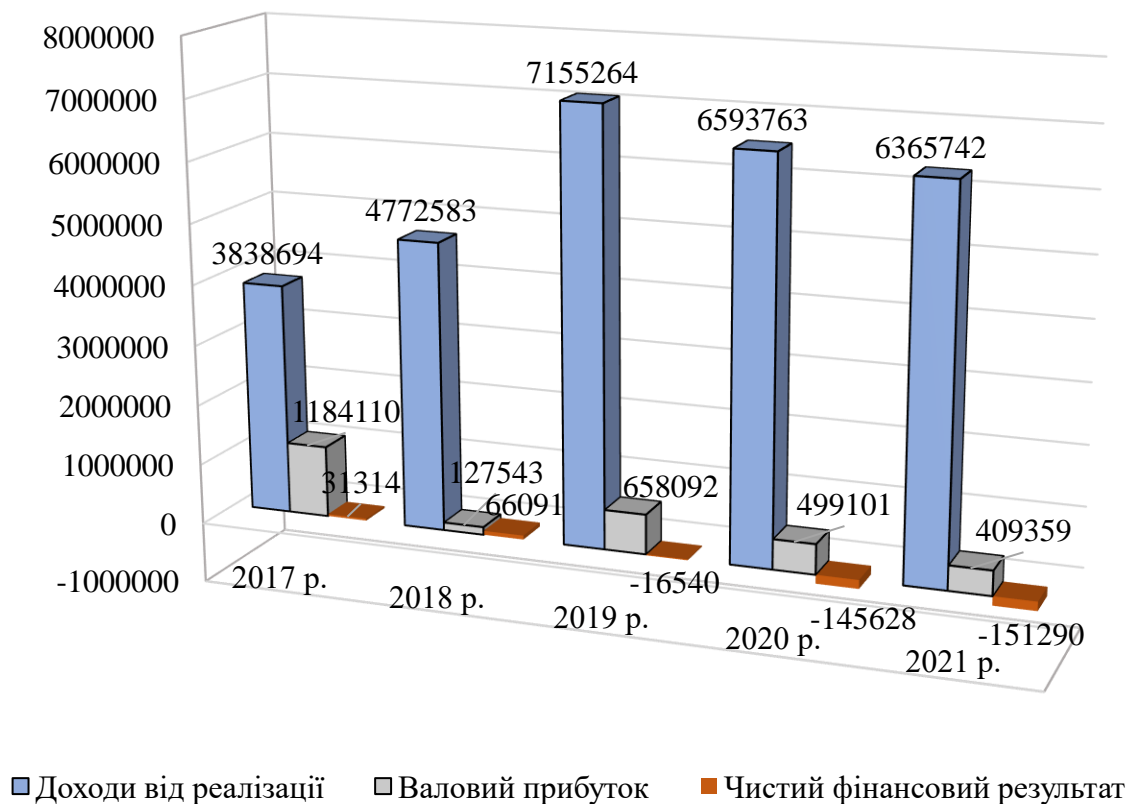

Рис. 2.5. Динаміка результатів фінансово-господарської діяльності ДДС ІОБ НААН за 2017-2021 рр., грн.

Управління оборотним капіталом негативно впливає на зростання, оскільки аграрне підприємство, якщо має обмежений доступ до фінансування,

використовує оборотний капітал як замітник готівки для виконання операційних потреб бізнесу. Тому досліджуване аграрне підприємство, яке стикається з обмеженнями позик, повинно ретельно розглянути, як бізнес повинен використовувати фінансові стратегії під час створення вартості. Активи та пасиви аграрного підприємства визначають обсяг оборотного капіталу, необхідного для безперервності бізнесу і прибутковості. Різниця між загальними активами та поточними зобов'язаннями впливає на прибутковість фірми, ризик, і цінність аграрного підприємства. Поточні активи можна легко конвертувати в готівку для задоволення потреб досліджуваного аграрного підприємства, повсякденну діяльність для ведення бізнесу. Можна стверджувати, що для підвищення ефективності, менеджмент аграрного підприємства повинен підтримувати високе співвідношення оборотного капіталу до загальної суми активів. Достатня кількість активів і оборотний капітал підвищує прибутковість компанії.

Ефективне управління оборотним капіталом необхідне для задоволення операційних та інвестиційних потреб бізнесу. Оборотні активи включають грошові кошти, їх еквіваленти, короткострокові депозити, запаси, готову продукцію, витрати майбутніх періодів, дебіторську заборгованість та ринкові цінні папери. Управління поточними активами та поточними зобов'язаннями може покращити грошовий потік. Менеджери можуть використовувати різні підходи управління оборотним капіталом, зокрема агресивний і консервативний. Консервативний підхід доречний, якщо аграрне підприємство віддає перевагу розширенню. Необхідно глибоке розуміння того, як компоненти оборотного капіталу впливають на бізнес-цикл, щоб мінімізувати ризик і покращити грошовий потік на основі ефективної фінансової стратегії.

Управління ліквідністю також має важливе значення для досліджуваного аграрного підприємства. Відсутність управління ліквідністю може призвести до серйозних фінансових проблем, включаючи неплатоспроможність і банкрутство. Керівники підприємств повинні

правильно оцінити стан ліквідності свого бізнесу, щоб отримати інформацію для формування ефективної фінансової стратегії та прийняття ділових рішень. Неправильна оцінка ліквідності може наражати кредиторів та інвесторів на ризик. Погіршення стану ліквідності аграрного підприємства є результатом меншого обороту дебіторської заборгованості та подовженого періоду інкасації.

Висновки до розділу 2

1. Результати дослідження показали, що успішна фінансова стратегія аграрного підприємства формується на основі ефективного управління оборотним капіталом, мінімізуючи ризики. Даний підхід передбачає планування капітального бюджету для забезпечення ліквідності підприємства. Ліквідність залежить від руху готівки і відповідний інвестиційний підхід може допомогти менеджменту досліджуваного аграрного підприємства отримати достатній грошовий потік. Управління оборотним капіталом має бути частиною загальної фінансової діяльності та стратегії управління для сталого розвитку та зростання бізнесу.

2. Отримані результати підтвердили формування бюджету для усунення обмежень, що впливають на діяльність аграрного підприємства. Стратегія розподілу бюджету, може дозволити аграрному підприємству підтримувати значні заходи для покриття дефіциту обігових коштів. Результати дослідження показали, що впровадження практик бюджетування переведення стратегічних рішень на рівні відділів, усунення інформаційної асиметрії стосуються управління оборотним капіталом. Таким чином, менеджери середньої ланки мають кращий рівень розуміння того, як керувати компонентами оборотного капіталу для покращення грошового потоку, що веде до покращення продуктивності та прибутковості.

3. Досліджуване аграрне підприємство повинно постійно розвивати систему фінансової безпеки та своєчасно контролювати свої фінансові ризики, якщо воно хоче зберегти стійкість економічного зростання та створити ринкові конкурентні переваги фінансування та інвестицій. Підприємство також повинне створити та вдосконалити систему індикаторів раннього попередження фінансової кризи з точки зору високої чутливості та передчуття, щоб запобігти виникненню фінансової кризи, діагностувати сигнал кризи якомога раніше, і вжити відповідних заходів для ліквідації кризи в її зародковому стані

4. Досліджуваному аграрному підприємству потрібні кредитні лінії оборотного капіталу, щоб оплатити працю, створити запаси для покриття попиту споживачів, придбати сировину та надати товари в кредит своїм клієнтам. Підприємство з обмеженим доступом до фінансування має ефективно використовувати оборотний капітал, щоб уникнути невідповідності грошових потоків. Грошовий потік важливий для сталого розвитку досліджуваного аграрного підприємства, і потрібно достатньо готівки для оплати щоденних витрат. Результати дослідження можуть допомогти керівництву досліджуваного аграрного підприємства змінити свої стратегії, щоб мати більш ефективне управління оборотним капіталом і покращення грошового потоку.

РОЗДІЛ 3.
ЗНИЖЕННЯ РИЗИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ
УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ АГРАРНОГО
ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Моделювання грошових потоків як основа формування фінансової стратегії аграрного підприємства

Позитивний грошовий потік важливий для підвищення ліквідності досліджуваного аграрного підприємства. Управління готівкою полягає в підтримці балансу між належним рівнем грошових коштів, необхідних для ведення бізнесу і ринкові цінні папери для зменшення ризику недостатності коштів для операцій. Фінансові менеджери стикаються з багатьма проблемами, пов'язаними з управлінням фінансовими показниками, оскільки економічні кризи та державні правила можуть вплинути на суму готівки потрібну бізнесу в будь-який час. Керівники підприємств повинні знати, скільки готівки їм потрібно зберігати для ведення свого бізнесу. Зберігання великої суми готівки може призвести до втрати прибутку через брак грошових інвестицій, тоді як зберігання невеликої суми готівки може порушити діяльність аграрного підприємства.

Управління грошовими коштами має важливе значення для позитивного грошового потоку. Підтримка швидкого обороту дебіторської заборгованості та затримка або відмінність кредиторської заборгованості означає більше готівки в касі для бізнесу та достатній запас, рівень якого мінімізує ризик незадоволення попиту клієнта та зниження витрат, пов'язаних із запасами.

Більшість стратегій базується на певних параметрах (тобто кількість кроків вперед, після яких позиція закривається), які змінюються в часі. Вибір правильних параметрів визначає якість стратегії. Оскільки, параметри відрізняються з часом виникає вимога постійного відбору та постійної

оптимізації цих параметрів [19]. На рис. 3.1. розглянуто етапи формування фінансової стратегії аграрного підприємства.

Рис. 3.1. Етапи формування фінансової стратегії аграрного підприємства

Менеджмент досліджуваного аграрного підприємства використовує інструменти бізнес-аналітики для керування обігом оборотного капіталу, щоденними продажами, непогашеною кредиторською заборгованістю, що впливають на оптимізацію грошових потоків і важливо для управління оборотним капіталом. Ефективний прогноз грошових потоків за допомогою ефективних інструментів бізнес-аналітики може допомогти менеджерам передбачити майбутні грошові потоки, необхідні виконання фінансової стратегії. Аналітики повинні застосовувати ризик-орієнтований розподіл оборотних коштів у бюджетуванні. У процесі бюджетування капіталу керівники підприємств розподіляють капітал для пом'якшення вартості зовнішнього фінансування, щоб покращити грошовий потік. Складання капітального бюджету вимагає грошових потоків, і загальна мінливість грошових потоків є важливою для оцінки ризику в окремих бізнес-одиницях у межах підприємства.

Інформаційна асиметрія може вплинути на формування фінансової стратегії. Може призвести до неправильного використання інвестицій. Неefективні агресивні та консервативні стратегії можуть вплинути стан

ліквідності аграрного підприємства. На рис. 3.2 показані принципи управління грошовими потоками та їх зміст.

Рис. 3.2 Принципи управління грошовими потоками та їх зміст

Окрім управління грошовими потоками також важливою при формування фінансової стратегії є політика управління капіталом, що є важливим кроком у протистоянні бізнес-конкуренції, як внутрішньої, так і глобальної. Ця умова робить аграрне підприємство дуже конкурентоспроможним та впливає на його ефективність. Тому від компаній вимагається впровадження добре спланованої бізнес-стратегії, щоб конкурувати на внутрішньому ринку.

Структура капіталу завжди тісно пов'язана з діяльністю підприємства, і це важлива проблема при формуванні фінансової стратегії фірми. Структура капіталу є важливим фактором, який може визначити вартість підприємства через переваги економії податків та використання боргу. Тому необхідно вивчення взаємозв'язку між структурою капіталу та ефективністю діяльності досліджуваного аграрного підприємства. Проте якщо використання боргів

занадто велике, то тягар зобов'язань щодо сплати боргів також є великим, тому компанія витратить більше грошей на оплату боргів, ніж на інвестиційні цілі. Проте, якщо компанія може отримати високий прибуток, використовуючи свій борг, тоді вона отримає економію податкових витрат і зменшить витрати для власників від неявних зобов'язань, щоб це підвищило конкурентоспроможність компанії.

Вивчення структури капіталу є дуже важливим, оскільки структура капіталу є важливою частиною фінансової стратегії, політики фінансування як для підприємства, так і для інвесторів. Інвесторам потрібна інформація, пов'язана з цією політикою, тому ця політика стає дуже важливою інформацією для інвесторів. Інформаційна асиметрія матиме негативний вплив на інвесторів і бізнес, інвестори можуть приймати неправильні рішення через інформаційну асиметрію. Інвесторам потрібна точна ринкова інформація щодо політики фінансування компанії, щоб вони можуть приймати правильні інвестиційні рішення, і це матиме вплив на підвищення конкурентоспроможності аграрного підприємства.

Отже, потрібно з'ясувати зв'язок між структурою капіталу, діяльністю аграрного підприємства та ринковою конкурентоспроможністю. Для подальших розрахунків розмір підприємства є контрольною змінною для впливу на конкурентоспроможність на ринку. Таким чином, використовується наступне формулювання припущень:

- співвідношення боргу до активів має позитивний ефект на ринкову конкурентоспроможність;
- співвідношення боргу до власного капіталу сприятливо впливає на конкурентоспроможність на ринку;
- поточна ліквідність позитивно впливає на ринкову конкурентоспроможність;
- на ринкову конкурентоспроможність позитивно впливає рентабельність активів;

- рентабельність капіталу позитивно впливає на ринкову конкурентоспроможність.

- на конкурентоспроможність на ринку позитивно впливає розмір аграрного підприємства.

На рис. 3.3 показані можливості розвитку аграрного підприємства на основі використання фінансової стратегії.

Рис. 3.3 Можливості розвитку аграрного підприємства на основі використання фінансової стратегії

У цьому аналізі використовуються змінні структури капіталу, діяльності аграрного підприємства, розміру підприємства, і конкурентоспроможність на

ринку. Індекс Герфіндала Хіршмана є загальним показником концентрації ринку і використовується для визначення ринкової конкурентоспроможності. Аналіз даних здійснюється відповідно до завдання дослідження, використовуючи динамічну модель та змінні, які впливають на індекс конкурентоспроможності (ННІ). Модель аналізу дослідження представлена у такому формулюванні:

$$\text{ННІ}_t = \beta_0 + \beta_1 \text{DAR}_t + \beta_2 \text{DER}_t + \beta_3 \text{CR}_t + \beta_4 \text{ROA}_t + \beta_5 \text{ROE}_t + \beta_6 \text{Size}_t + \varepsilon_t \quad (3.1)$$

де β – коефіцієнт, ε – похибка, t - рік.

Таблиця 3.1.

Опис досліджуваних змінних

Змінна категорія	Позначення	Очікуванн я	Визначення
Залежна змінна	Конкурентоспроможність підприємства (CE)	$\frac{\sum(X_i / \sum X_j)}{2}$;	$CE = \sum(X / \sum X_j)^2$; X_i – продажі фірми; X_j – продажі в галузі
Незалежні змінні	DAR	+	DAR = загальні зобов'язання/загальні активи
	DER	+	DER = загальні зобов'язання/власний капітал
	ROA	+	ROA = EAT/загальні активи
	ROE	+	ROE = EAT/власний капітал
	CR	+	CR = поточні активи/поточні зобов'язання
Контрольна змінна	Розмір фірми	+	Log (загальна сума активів)

Результати аналізу є емпіричним доказом того, що структура капіталу, зокрема DAR, DER та CR, має згубний вплив на ринкову

конкуентоспроможність. Співвідношення боргу до активів і боргу до власного капіталу мають негативний, але незначний ефект; ця умова демонструє емпіричні докази того, що використання боргу, особливо довгострокова заборгованість досліджуваного аграрного підприємства не впливає на ринкову конкурентоспроможність. Борг є складовою джерела коштів, які можна використати для розширення бізнесу для збільшення конкурентоспроможності компанії на ринку. Однак цей стан може виникнути інакше, якщо керівник не може належним чином управляти боргом. Оскільки використання джерел коштів за рахунок заборгованості збільшує ризик аграрного підприємства. Таблиця 3.2 відображає результати регресійного аналізу.

Таблиця 3.2

Результати регресійного аналізу ДДС ІОБ НААН України

Змінна	Коефіцієнт	Стандартна похибка	t-статистика	Ймовірність
C	0,021	0,009	2,304	0,0225
DAR	-0,001	0,008	-0,148	0,8822
DER	-0,004	0,004	-0,951	0,3431
CR	-0,004	0,001	-2,451	0,0152**
ROA	-0,013	0,015	-0,889	0,3750
ROE	0,074	0,012	6,024	0,0000***
SIZE	0,000	0,000	0,303	0,7626

Примітка: *, ** і *** є значущістю на рівні 10%, 5% і 1%, відповідно.

Рівняння можна записати таким чином, використовуючи результати регресійного аналізу з таблиці 3.4:

$$\begin{aligned}
 \text{НИ}_t = & 0,021 - 0,001\text{DAR}_t - 0,004\text{DER}_t - 0,004\text{CR}_t - 0,013\text{ROA}_t + 0,074\text{ROE}_t + \\
 & 0,000\text{Size}_t + \varepsilon_t \quad (3.2)
 \end{aligned}$$

На основі рівняння регресії математичне значення коефіцієнта структури капіталу $DAR = -0,001$, $DER = -0,004$ і $CR = -0,004$ мають негативні коефіцієнти. Це означає, що використання боргу досліджуваним аграрним підприємством вплине на скорочення конкурентоспроможності фірми на ринку. З трьох змінних структури капіталу статистично DAR і DER мають значний негативний вплив, тоді як поточне співвідношення (CR) має також негативний вплив. Математичне значення коефіцієнта рентабельності $ROA = -0,013$ і $ROE = 0,074$, що означає, що ROA має негативний ефект, тоді як ROE позитивно впливає на конкурентоспроможність компанії на ринку. Хоча збільшення ROE впливає на підвищення конкурентоспроможності компанії на ринку, збільшення ROA впливає на її зниження.

Висновки цього дослідження показали, що оборотні активи мають негативний і значний вплив на конкурентоспроможність компанії на ринку. Так емпірично дані показують, що чим вище використання поточних зобов'язань, тим менш конкурентоспроможною є компанія на ринку. Низький коефіцієнт поточної ліквідності вказує на те, що підприємство має низький оборотний капітал, що пояснюється високими поточними зобов'язаннями. Цей низький оборотний капітал викликає зниження конкурентоспроможності компанії на ринку, оскільки компанія відчуває труднощі з ліквідністю для здійснення своєї діяльності.

Результати цього дослідження емпірично підтверджують, що ROA має негативний, але незначний ефект, хоча ROE має позитивний ефект на рівні значущості менше 1%, тому ефект значний. Ефект рентабельності активів не є статистично значущим, тому це не впливає на конкурентоспроможність на ринку. Однак ефект ROE значний, і це вказує на те, що ROE привертає більше уваги клієнтів, щоб відповідь була позитивною і могла заохочувати зростання продажів і збільшення відсотку продажів компанії на ринку. Чим вище рентабельність власного капіталу, тим вища конкурентоспроможність компанії на ринку, оскільки висока рентабельність власного капіталу вказує на те, що компанії вдалося добре керувати своїм капіталом.

Здатність компанії отримувати високу рентабельність власного капіталу заохочує дуже сильну віру в керівництво, можливість розширювати та розвивати свій бізнес. Ці сильні сторони, можливість покращити ринкову конкурентоспроможність компанії стає все більшою, клієнти все більше довіряють репутації фірми. Результати цього дослідження узгоджуються з фундаментальною ідеєю теорії сигналізації, що прибутковість, створена компанією, може бути позитивним сигналом, який зацікавить інвесторів і клієнтів інвестувати в компанію. Результати цього дослідження є фактичними доказами для твердження, що здатність компанії конкурувати на ринку не зростає зі збільшенням в активах. Отже, розмір активів компанії не є показником, який допоможе підприємству підвищити його вартість і частка ринку. Ринкова конкурентоспроможність є важливою за будь-яких обставин, тому що компанія буде здатна підтримувати своє існування, працювати та розвиватися.

3.2. Стратегії та моделі для інтеграції виробничих і фінансових рішень на аграрному підприємстві

Для того, щоб оптимізувати грошовий потік, необхідно об'єднати грошовий потік і потік продукту у ланцюзі поставок є істотним; таким чином, вони поєднують прибуток і витрати на отримання прибутку для максимізації готівкової позиції.

Цикл перетворення готівки (ССС) визначається як важливий фінансовий показник, що описує тривалість часу перетворення грошової одиниці, інвестованої у сировину, на грошову одиницю, отриману від продажу. СССР математично представлено рівнянням. (3.3) за допомогою кількості днів постачання (INV), що представляють ефективність виробництва та управління запасами, час циклу дебіторської заборгованості (ARD) щоб виміряти здатність аграрного підприємства управляти фінансовою стратегією та час

циклу кредиторської заборгованості (APD), що вказує на ефективність управління ланцюгом поставок.

$$CCC = INV + ARD - APD \quad (3.3)$$

Одним із важливих елементів проектування та аналізу ланцюга поставок є впровадження відповідних показників ефективності для вимірювання ефективності існуючої системи або для розробки запропонованої системи визначення змінних рішення. Показники продуктивності ланцюга поставок можуть бути або якісними, такими як задоволеність клієнта, гнучкість і продуктивність постачальника; або кількісні, такі як мінімізація витрат і максимізація прибутку. Показники продуктивності виражені як функції різних змінних рішень, таких як планування виробництва, розподілу, рівень запасів, кількість виробленої продукції, щоб оптимізувати один або більше показників ефективності.

В таблиці 3.3 узагальнено критерії, які використовуються в моделюванні ланцюга постачання за допомогою різних змінних рішення. Таблиця 3.3 ілюструє, що різні моделі використовують різні показники продуктивності та змінні рішення для оптимізації відповідного показника ефективності та фінансової стратегії аграрного підприємства.

Таблиця 3.3

Показники ефективності моделювання ланцюга постачання на основі фінансової стратегії

Основа	Показники ефективності	Змінна рішення
Вартість	Мінімізація витрат	Рівень запасів
Вартість	Мінімізація витрат	Виробництво, продаж, планування
Вартість	Максимізація прибутку	Рівень запасів
Лояльність клієнтів	Мінімізація запасів	Рівень запасів
Вартість і час виробництва	Мінімізація кількості днів діяльності та загальної вартості	Виробництво, продаж, планування, інвентаризація

Змінна рішення «рівень запасів» використовується для визначення кількості сировини на зберіганні, змінна «планування виробництва та продажу» використовується для планування виробництва.

Для того, щоб покращити фінансові показники досліджуваного аграрного підприємства протягом певного періоду часу, що представляє потік надходження грошових коштів у вигляді дебіторської заборгованості та відтоку грошових коштів як кредиторської заборгованості пропонується розробка фінансової моделі. Таким чином, сума грошового потоку в кінці кожного часового горизонту впливає на готівковий потік на наступному часовому горизонті. Сума готівки наприкінці часового горизонту є початковою сумою готівки за перший період наступного періоду часу.

Математичне представлення грошового потоку фірми за період tn виглядає так:

$$CF(tn) = IN(tn) + CF(tn-1) - OUT(tn) \quad (3.4)$$

Де $IN(tn)$ являє собою загальну суму готівки, що надходить до аграрного підприємства протягом періоду tn як надходження готівки, $OUT(tn)$ являє собою загальну суму готівки, що виходить з підприємства як відтік готівки протягом періоду tn , $CF(tn-1)$ являє собою суму готівки, доступну за попередній період або попередній часовий горизонт і $CF(tn)$ являє собою грошовий потік підприємства на кінець періоду tn . Фреймворк показує, які грошові потоки в кожному періоді часу і як грошові кошти переходять з одного періоду в наступний.

Очікується, що залучення інновацій як частина фінансової та бізнес-стратегії стане сильною стороною підприємства для зростання та підтримки. Проте не всі компанії заохочують інновації у своїй бізнес-діяльності. Це тому, що інновації зазвичай асоціюються із застосуванням передових технологій, які потребують значних інвестицій, ігноруючи інші не менш важливі аспекти. Постійні інновації є однією з вимог сучасної ринкової економіки. Підприємницька діяльність є динамічним процесом. Тому необхідна

ефективна фінансова стратегія перед початком підприємницької діяльності. Однак, незважаючи на те, що це було заплановано, здійснення підприємницької діяльності може змінитися в залежності від реальної ситуації.

На рис. 3.4 показана схема впливу ефективної фінансової стратегії аграрного підприємства на підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності.

Рис. 3.4 Схема впливу ефективної фінансової стратегії аграрного підприємства на підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності

Сформульована концептуальна основа веде до висновку, що інновації є життєво важливими у фінансовій та бізнес-стратегії і приносять користь фінансово-господарській діяльності аграрного підприємства. Таким чином, це може значно збільшити конкурентну стратегію та підвищити ефективність фінансової стратегії. Інновації продукту найбільше впливають на

конкурентоспроможні переваги. У той же час інновації процесів і людські інновації також мають суттєве значення для стратегії для створення конкурентної переваги. Проте інновації не є статичними і їх необхідно постійно розвивати відповідно до розвитку науки та вимог ринку. Однак аграрне підприємство не повинно впроваджувати інновації без стратегічне планування, щоб уникнути фінансових втрат. Таким чином, інновації повинні проводитися ретельно та інтегруватися як частина бізнес-стратегії, щоб можна було отримати максимальні переваги від створення конкурентних переваг підприємства.

3.3. Вплив інформаційної асиметрії на формування ефективної фінансової стратегії аграрного підприємства

Роль інформації завжди була активною сферою дослідження при формуванні фінансової стратегії аграрного підприємства. Зокрема, велику увагу привернула асиметрична інформація між менеджерами та зовнішніми інвесторами. Залежно від складу якості проекту, цей тип інформаційної невизначеності призводить до недостатнього інвестування, коли навіть перспективні проекти не можуть бути профінансовані, або надмірного інвестування, коли фінансування отримують позичальники, які не є кредитоспроможними. Оскільки хороші позичальники страждають від підозри, що вони можуть бути поганими, менеджери з прибутковими проектами намагаються сигналізувати про себе різними способами, такими як надання застави, випуск короткострокових боргових зобов'язань, заниження ціни тощо. Менеджери також мають стимул керувати очікуваннями зовнішніх інвесторів щодо прибутковості підприємства, спотворюючи сигнали, такі як прибутки. Ця маніпуляція призводить до згладжування доходів і виплат. Крім того, дорога асиметрична інформація передбачає теорію розрахунку для структури капіталу, тобто джерела фінансування можна ранжувати за їх

інтенсивністю інформації – спочатку внутрішні фінанси, потім борг і останнє – випуск акцій.

На фінансових ринках також переважає асиметрична інформація. Інвестори мають власну інформацію, і деякі інвестори поінформовані краще, ніж інші. Обвал ринку також може статися навіть без будь-яких інформативних новин. Крім того, ціни можуть демонструвати надмірну волатильність, що добре задокументовано на ринках акцій та валютних ринках. Крім того, торговельна криза може статися через стратегічну взаємодоповнюваність у поведінці інвесторів щодо отримання інформації або потоків інвесторів. На рис. 3.5 показані можливості адаптивності фінансової стратегії аграрного підприємства на основі інформаційної асиметрії.

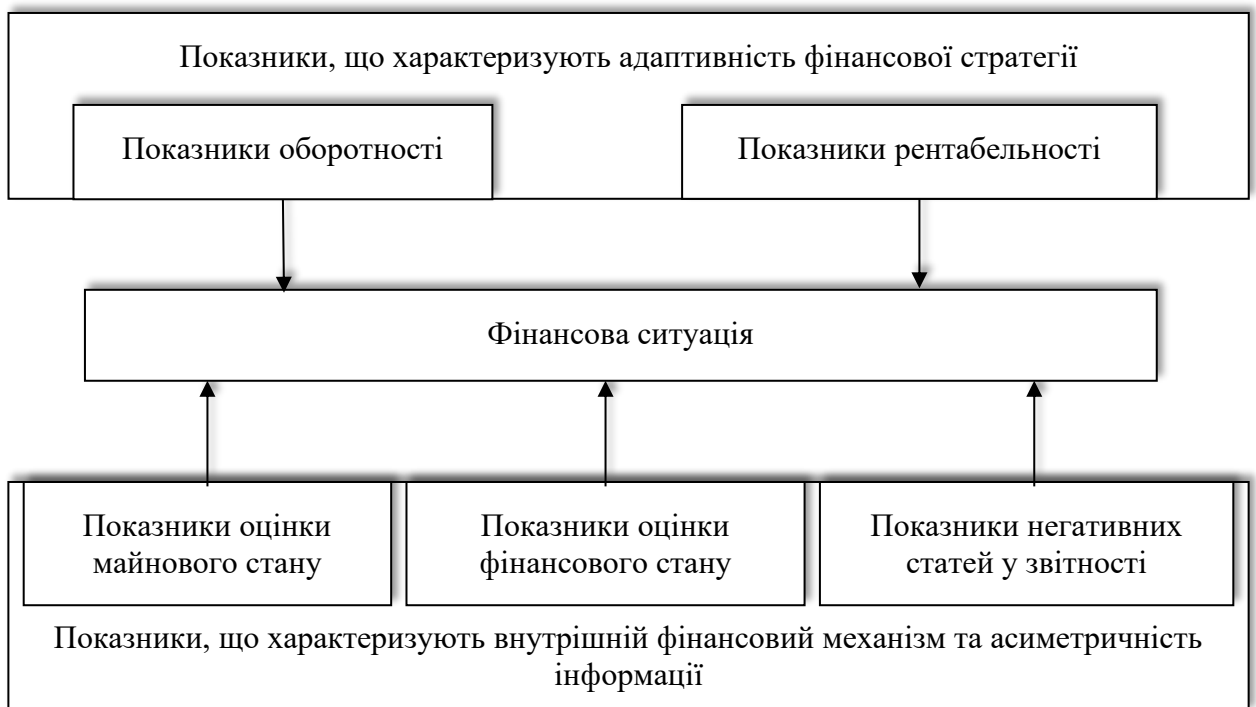

Рис. 3.5 Можливості адаптивності фінансової стратегії аграрного підприємства на основі інформаційної асиметрії

Інформаційне середовище підприємства визначає швидкість надходження інформації або швидкість з якою інформація надходить на ринок, а отже, структура його волатильності. Зв'язок між інформаційним

середовищем і структурою волатильності чіткий і прямі наслідки для ліквідності. Починаючи з політики розкриття інформації та інформаційного середовища фірми мають прямий вплив на структуру волатильності, тобто розкриття інформації може підвищити ліквідність. Ці ефекти не залежать від зв'язку між асиметричністю інформації і ліквідністю. На рис. 3.6 розглянуто причини неефективності фінансових стратегій на досліджуваному аграрному підприємстві.

Рис. 3.6 Причини неефективності фінансових стратегій на досліджуваному аграрному підприємстві

Висока інформаційна асиметрія може збільшити премію за ризик, що, у свою чергу, збільшить вартість власного капіталу. В умовах недосконалої конкуренції інформаційна асиметрія впливає на вартість власного капіталу. Збільшення інформаційної асиметрії фактично зменшить вартість капіталу. Висока вартість власного капіталу призведе до низької ефективності і навіть відмови від потенційних інвестицій. Крім того, висока інформаційна асиметрія викликає труднощі для компаній у розумінні реальних умов ринку, особливо у випадках, коли ринок капіталу відображає нерелевантну інформацію, і менеджери будуть робити більш консервативні оцінки [25].

Інформаційна асиметрія є нормальним економічним явищем, і спроби його усунути можуть змінити парадигму економічної діяльності. За відсутності систематичної оцінки ця сфера не має встановленого рівня знань про асиметрію інформації як концепцію управління. Натомість розуміння інформаційної асиметрії ґрунтується на ізольованих підполях і різних теоріях, інтерпретація та застосування концепції вразливі до непослідовностей, і немає єдиної основи для спрямування майбутніх досліджень.

Висновки до розділу 3

1. У цьому розділі розроблена математична модель для надходження та відтоку грошових коштів аграрного підприємства за кожен період часу для розрахунку загального грошового потоку. Таким чином, можна розрахувати очікуваний час отримання рахунку, щоб зменшити невизначеність готівкового притоку. Фактично, досліджуваному підприємству потрібно знати суму наявних готівкових коштів кожного дня протягом періоду часу, щоб зрозуміти, чи достатньо готівки доступно на підприємстві для оплати рахунків чи ні. Однак оптимальний час оплати в кожному конкретному випадку є відносною функцією надходження готівки, суми наявної готівки на підприємстві.

2. Формування ефективної фінансової стратегії на досліджуваному підприємстві – це практики управління з широким охопленням і високою комплексністю, якій заважають різні фактори у фактичному процесі реалізації. З швидким розвитком економіки знань і все більш жорсткою конкуренцією ринкової економіки, оптимізація управління фінансами аграрних підприємств необхідна умова для заохочення раціонального використання фінансових ресурсів і сталого розвитку. За рахунок оптимізації формування фінансової стратегії аграрного підприємства, короткострокові бізнес-цілі та довгострокова стратегія розвитку може бути ефективно реалізована.

3. Результати аналізу фінансової стратегії надають менеджменту досліджуваного аграрного підприємства інформацію про ризики та стан ліквідності. Отримані результати підтвердили, що управління ризиками для підтримки ліквідності, що важливо для можливості підприємства виконувати зобов'язання. Виявлено, що ліквідність аграрного підприємства має позитивний вплив на прибутковість. Крім того, менеджери підприємства можуть використовувати інструменти бізнес-аналітики для керування дебіторською та кредиторською заборгованістю. Ефективна фінансова стратегія дозволяє керівникам підприємств приймати стратегічні та тактичні рішення, необхідні для розподілу суми оборотного капіталу, необхідні для зменшення ризику.

4. Поточне співвідношення структури капіталу та елементів оборотного капіталу негативно впливає на ринкову конкурентоспроможність. Крім того, ROE позитивно впливає на конкурентоспроможність на ринку. Ці результати означають, що ринок позитивно реагує на збільшення рентабельності власного капіталу, так конкурентоспроможність досліджуваного аграрного підприємства на ринку збільшується. Тому рентабельність капіталу може бути використана як позитивна інформація, яка може збільшити ринкову конкурентоспроможність.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Підсумовуючи результати дослідження з удосконалення формування фінансової стратегії сільгосппідприємства варто зробити такі висновки:

1. Обґрунтувавши стратегічне фінансове управління аграрним підприємством, визначено, що фінансова стратегія поєднує фінансове планування зі стратегічним плануванням. Результатом є функціональна дорожня карта, яка оцінює поточні ресурси, витрати та бюджет і узгоджує їх із місією та цілями компанії. Він встановлює план для узгодження з цілями підприємства щодо зростання та інновацій, незважаючи на зміни та часто непередбачувані умови ведення бізнесу. Фінансова стратегія встановлює пріоритети, керує компромісними рішеннями та мінімізує витрати на зміни для ефективного фінансування важливих ініціатив.

2. Тип стратегії фінансування, який буде реалізовувати аграрне підприємство, залежить від факторів ризику та прибутку. Це загальний принцип: чим вищий ризик, тим вищий прибуток. Крім того, план аграрного підприємства отримати кошти за допомогою позик від зовнішніх установ також призведе до сплати процентів позикодавцям. Отже, борги створюють більше ризиків. Темпи зростання ринку та частка аграрного підприємства на ринку також впливають на стратегії фінансування підприємства. Різні етапи розвитку бізнесу потребують різних стратегій фінансування. Зокрема, якщо підприємство має високу ринкову частку, але ринок має низькі темпи зростання, організації потрібно менше інвестицій, і підприємство може контролювати свої витрати краще, ніж її конкуренти. Але якщо організація має високу частку ринку, але ринок також має високі темпи зростання, підприємству потрібно більше грошей на інвестиції та витрати, щоб зберегти свій ринковий рівень.

3. Результати дослідження показали, що успішна фінансова стратегія аграрного підприємства формується на основі ефективного управління оборотним капіталом, мінімізуючи ризики. Даний підхід передбачає

планування капітального бюджету для забезпечення ліквідності підприємства. Ліквідність залежить від руху готівки і відповідний інвестиційний підхід може допомогти менеджменту досліджуваного аграрного підприємства отримати достатній грошовий потік. Управління оборотним капіталом має бути частиною загальної фінансової діяльності та стратегії управління для сталого розвитку та зростання бізнесу.

4. Досліджуване аграрне підприємство повинно постійно розвивати систему фінансової безпеки та своєчасно контролювати свої фінансові ризики, якщо воно хоче зберегти стійкість економічного зростання та створити ринкові конкурентні переваги фінансування та інвестицій. Підприємство також повинне створити та вдосконалити систему індикаторів раннього попередження фінансової кризи з точки зору високої чутливості та передчуття, щоб запобігти виникненню фінансової кризи, діагностувати сигнал кризи якомога раніше, і вжити відповідних заходів для ліквідації кризи в її зародковому стані

5. Досліджуваному аграрному підприємству потрібні кредитні лінії оборотного капіталу, щоб оплатити працю, створити запаси для покриття попиту споживачів, придбати сировину та надати товари в кредит своїм клієнтам. Підприємство з обмеженим доступом до фінансування має ефективно використовувати оборотний капітал, щоб уникнути невідповідності грошових потоків. Грошовий потік важливий для сталого розвитку досліджуваного аграрного підприємства, і потрібно достатньо готівки для оплати щоденних витрат. Результати дослідження можуть допомогти керівництву досліджуваного аграрного підприємства змінити свої стратегії, щоб мати більш ефективне управління оборотним капіталом і покращення грошового потоку.

6. У третьому розділі розроблена математична модель для надходження та відтоку грошових коштів аграрного підприємства за кожен період часу для розрахунку загального грошового потоку. Таким чином, можна розрахувати очікуваний час отримання рахунку, щоб зменшити невизначеність готівкового

притоку. Фактично, досліджуваному підприємству потрібно знати суму наявних готівкових коштів кожного дня протягом періоду часу, щоб зрозуміти, чи достатньо готівки доступно на підприємстві для оплати рахунків чи ні. Однак оптимальний час оплати в кожному конкретному випадку є відносною функцією надходження готівки, суми наявної готівки на підприємстві.

7. Формування ефективної фінансової стратегії на досліджуваному підприємстві – це практики управління з широким охопленням і високою комплексністю, якій заважають різні фактори у фактичному процесі реалізації. З швидким розвитком економіки знань і все більш жорсткою конкуренцією ринкової економіки, оптимізація управління фінансами аграрних підприємств необхідна умова для заохочення раціонального використання фінансових ресурсів і сталого розвитку. За рахунок оптимізації формування фінансової стратегії аграрного підприємства, короткострокові бізнес-цілі та довгострокова стратегія розвитку може бути ефективно реалізована.

8. Результати аналізу фінансової стратегії надають менеджменту досліджуваного аграрного підприємства інформацію про ризики та стан ліквідності. Отримані результати підтвердили, що управління ризиками для підтримки ліквідності, що важливо для можливості підприємства виконувати зобов'язання. Виявлено, що ліквідність аграрного підприємства має позитивний вплив на прибутковість. Крім того, менеджери підприємства можуть використовувати інструменти бізнес-аналітики для керування дебіторською та кредиторською заборгованістю. Ефективна фінансова стратегія дозволяє керівникам підприємств приймати стратегічні та тактичні рішення, необхідні для розподілу суми оборотного капіталу, необхідні для зменшення ризику.

9. Поточне співвідношення структури капіталу та елементів оборотного капіталу негативно впливає на ринкову конкурентоспроможність. Крім того, ROE позитивно впливає на конкурентоспроможність на ринку. Ці результати означають, що ринок позитивно реагує на збільшення рентабельності власного

капіталу, так конкурентоспроможність досліджуваного аграрного підприємства на ринку збільшується. Тому рентабельність капіталу може бути використана як позитивна інформація, яка може збільшити ринкову конкурентоспроможність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаменко І.П. Фінансова стратегія в умовах економічних перетворень. *Економічний вісник університету*. 2021. Вип. 48. С. 190-196.
2. Алфьорова І., Колесникова М. Дослідження економічної сутності бюджетування та фінансового планування грошових потоків. *Схід*. 2019. № 3 (103). С. 3–7.
3. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ : КНЕУ, 2002. 410 с.
4. Андрющенко К. А. Інструменти в управлінні конкурентоспроможністю суб'єктів інноваційного підприємництва. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 4 (250). С. 150–154.
5. Аранчій В. І. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Професіонал, 2004. 304 с.
6. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 292 с.
7. Бельтюков Е. А., Бревнов А. А., Парсяк В. Н. Планирование деятельности предприятия : учеб. пособ. Харьков : Одиссей, 2016. 384 с.
8. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади : навч. посіб. Київ, 2017. 121 с.
9. Бєлялов Т. Е. Необхідність та роль фінансового планування в сучасних умовах управління підприємством. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2019. Т. 19. Вип. 2/5. С. 98–101.
10. Біла О. Г. Фінансове планування і прогнозування. Львів : Компакт-ЛВ, 2007. 316 с.
11. Білик М. Д. Бюджетування у системі фінансового планування. *Фінанси України*. 2014. № 3. С. 97–109.
12. Білик М. Д., Заворотній Р. І., Данілов Л. І. Основи бюджетування : навч. посіб. / наук. ред. М. Д. Білик. Київ : КНЕУ, 2009. 454 с.

13. Білик М. Д. Бюджетування у системі фінансового планування. *Фінанси України*. 2014. № 3. С. 97–109.
14. Білоусова О. С. Фінансове планування підприємств в управлінні процесами збалансування фінансів реального сектора. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2019. № 3 (1). С. 45–54.
15. Бланк І. А. Финансовый менеджмент. Київ : Ельга, 2008. 724 с.
16. Богомолова Н. І., Кравченко О. О. Удосконалення фінансового планування на залізничному транспорті. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. № 34. С. 164–167.
17. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов / пер. Н. Барышниковой с 7-го междунар. изд. 2-е рус. изд. Москва : Олимп-Бизнес, 2008. 1008 с.
18. Бриггем Ю., Эрхардт М. Финансовый менеджмент : учеб. пособ. Москва : Питер, 2009. 960 с.
19. Бримсон Д. Процессно-ориентированное бюджетирование. Внедрение нового инструмента управления стоимостью компании / пер. с англ.: Д. Бримсон, Дж. Антос. Москва ; Санкт-Петербург : Вершина, 2006. 336 с.
20. Буряк А. В., Дем'яненко І. В. Фінансове планування в системі управління розвитком підприємства. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2015. С. 155–160.
21. Васильців Т. Г., Качмарик Я. Д., Блонська В. І., Лупак Р. Л. Бізнес-планування : навч. посіб. Київ : Знання, 2013. 173 с.
22. Галушко В. П. Точка беззбитковості: теоретичні погляди на методологію розрахунків. *Економіка АПК*. 2019. № 10. С. 3–5.
23. Гергоментова М. Построение системы финансового планирования на предприятиях. *Проблемы теории и практики управления*. 2016. № 10. С. 91–95.

24. Гончар В. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансового планування в сучасних умовах. *Фінанси України*. 2017. № 4. С. 1–5.
25. Дацій О. І. Планування і контроль діяльності підприємства : навч. посіб. Запоріжжя : Гуманітарний ун-т «Запорізький ін-т державного та муніципального управління», 2005. 40 с.
26. Деминг Э. Менеджмент нового времени. Простые механизмы, ведущие к росту, инновациям и доминированию на рынке. Москва : Альпина Паблицер, 2019. 182 с.
27. Державна служба статистики України. *Україна у цифрах, 2018* : зб. Київ. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.04.2020).
28. Єзгор Л. І. Планування – основний елемент фінансового менеджменту підприємства в Україні. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2009. Вип. 19. С. 219–223.
29. Закон про затвердження порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки : затв. наказом М-ва економічного розвитку і торгівлі України від 2 березня 2015 р. № 205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0300-15> (дата звернення: 21.04.2020).
30. Іонін Є. Є., Беспалова А. Г. Фінансове планування в умовах антикризового менеджменту. *Наукові записки. Серія: Економіка*. 2011. Вип. 16. С. 139–144.
31. Каламбет С. В., Остимчук Г. В. Сутність ефективності фінансового планування на підприємстві. *Економіка та держава*. 2015. № 9. С. 84–87.
32. Каламбет К. М. Сучасні інноваційні підходи до фінансового планування на підприємстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2015. Вип. 14. Ч. 2. С. 69–71.
33. Каламбет К. М. Підхід щодо планування на підприємстві на основі використання матричних моделей. *Економіка та держава*. 2014. № 12. С. 144–148.

34. Коваленко О. В., Болдуєв О. В. Про формування системи економічної безпеки підприємства: *Економічний вісник університету* : зб. наук. пр. учених та аспірантів ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Григорія Сковороди». 2016. Вип. 30/1. С. 63–69.

35. Кочетков О. В., Бондарєва Ю. Г., Брагінець А. М. Підвищення ефективності використання ресурсів аграрних підприємств за рахунок розвитку маркетингової діяльності : монографія. Луганськ : Елтон-2, 2014. 256 с.

36. Коюда В. О., Пасько М. І. Методологічний підхід до бізнес-планування розвитку підприємства. *Бізнес Інформ*. 2015. № 9. С. 394–402.

37. Кравченко О. О. Проблемы реализации финансового планирования в Украине. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2011. № 4 (54). С. 62–68.

38. Кравченко О. О. Методичні аспекти фінансового планування. *Зб. наук. пр. Державного економіко-технологічного університету транспорту. Серія «Економіка і управління»*. 2011. Вип. 17. С. 299–305.

39. Маргасова В. Г., Роговий А. В. Оцінка ефективності фінансового планування грошових потоків акціонерного товариства в ринкових умовах господарювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 12. С. 93–97.

40. Марцин В. С. Планування грошових потоків як основна складова процесу фінансової діяльності. *Фінанси України*. 2018. № 4 (149). С. 45–49.

41. Матвєєва Н. В., Олійник В. М. Проблеми фінансового планування на підприємстві. *Економіка суб'єктів господарювання. Наука й економіка*. 2016. № 1 (41). С. 57–61.

42. Метеленко Н. Г. Методологічні аспекти управління збитковими підприємствами в умовах деструктивних явищ в економіці України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2015. № 1 (82). С. 96–101.

43. Методичні рекомендації щодо складання стратегічних планів підприємствами державного сектору. Міністерство економічного розвитку і

торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=e00a8048-3758-4996-9c9a-dfdcfbe8a684&title=Dokumenti> (дата звернення: 15.03.2020).

44. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції «Про затвердження Порядку складання фінансового плану державним підприємством (крім казенного) і контролю за їх виконанням» від 27 травня 2003 р. № 137. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0469-03#Text> (дата звернення: 23.04.2020).

45. Наконечний Т. С., Наконечний Т. С., Савіна С. С. Особливості використання економетричних методів у плануванні АПК. *Економіка АПК*. 2015. № 12. С. 25–33.

46. Оверчук А. В. Сутнісна характеристика фінансового планування грошових потоків в ринкових умовах. *Економічні науки*. 2008. № 3. С. 337–342.

47. Павлова Л. М. Финансовый менеджмент. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Юнити-Дана, 2003. 269 с.

48. Панасюк М. А., Бойко О. О. Фінансове планування діяльності сучасного підприємства. *Вісник Мукачівського державного університету*. 2016. № 2. С. 318–322.

49. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. Фінанси підприємства : підручник. 5-те вид., перероб. та допов. Київ : КНЕУ, 2005. 546 с.

50. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості» від 26 квітня 1996 р. № 473. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-96-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.03.2020).

51. Равенков А. Фінансове планування на підприємстві. *Проблеми теорії та практики управління*. 2016. № 4. С. 72–78.

52. Радченко Д. М. Сутнісна характеристика фінансового планування грошових потоків на підприємстві. *Молодий вчений*. 2016. № 6. С. 89–93.

53. Роговий А. В. Фінансове планування грошових потоків як функція менеджменту підприємства. *Науковий вісник ЧДІЕУ*. 2019. № 2 (3). С. 120–127.
54. Салига К. С., Нестеренко Ю. В. Покращення фінансового стану підприємств шляхом управління дебіторською заборгованістю. *Економіка і держава*. 2016. № 12. С. 65–67.
55. Семенов А. Г., Бежинар Ю. М. Оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2016. № 4–5. С. 48–55.
56. Ситник Г. В. Концепція фінансового планування на підприємстві на основі процесно-орієнтованого підходу. *БІЗНЕС-ІНФОРМ*. 2019. № 3. С. 262–270.
57. Ситник Г. В. Генезис і сучасна парадигма фінансового планування. Економічна теорія та історія економічної думки. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 7 (133). С. 33–48.
58. Слав'юк Р. А. Фінанси підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2002. 323 с.
59. Татъянич Л. С. Роль фінансового планування грошових потоків на підприємстві в умовах ринкового господарювання. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2019. № 1 (9). С. 78–83.
60. Теличко Р. К. Фінансове планування грошових потоків на малих та середніх підприємствах. *Фінанси України*. 2017. № 8. С. 14–16.
61. Хаванова М. С. Види фінансової стратегії підприємства. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2013. Вип. 33. С. 223–228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzuk_2013_33_35 (дата звернення: 12.02.2020).
62. Халатур С., Масюк Ю.В., Карамушка Д.К., Губаренко І.С. Фінансова стратегія в контексті ефективного менеджменту підприємства. *Агросвіт*. 2023. №2. С. 9-15
63. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2013. 375 с.

64. Юдіна С. В., Злобіна К. С. Теоретичні та методичні підходи до стратегічного планування грошових потоків на підприємстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 27. Ч. 2. С. 123–127.

65. Янковська В. А., Хижняк А. М. Теоретичні основи планування та прогнозування на підприємстві. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2015. № 2. С. 166–174. __

66. Ярошевська О. В., Красноступ В. М. Управління креативністю крос-функціональної команди у внутрішньому середовищі підприємства. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6891> (дата звернення: 22.05.2020).

67. Bhundia, A. (2012). A comparative study between free cash flows and earnings management. *Business Intelligence Journal*, 5(1), 123-129. Retrieved from http://journaldatabase.info/articles/comparative_study_between_free_cash.html

68. Bukit, R. B., & Nasution, F. N. (2015). Employee Diff, Free Cash Flow, Corporate Governance and Earnings Management. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 211, 585-594.

69. Gregory, A., & Wang, Y. H. (2013). Cash acquirers: Can free cash flow, debt and institutional ownership explain long-run performance? *Review of Behavioural Finance*, 5(1), 35-57.

70. Khalatur, S. (2017). Important provisions for the development of agriculture of ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 3(2), 147-154. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2017-3-2-147-154>.

71. Khalatur S., Zhylenko K., Masiuk Y., Velychko L., Kravchenko M. (2018). Assessment of bank lending diversification in the national economy of Ukraine. *Banks and banks systems*. Vol. 13(3), P. 141 – 150.

72. Khalatur, S., Trokhymets O., Karamushka O. (2020). Conceptual basis of tax policy formation in the globalization conditions. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6(2), 81-92. URL:

<http://baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/793>

DOI:

<https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-2-81-92>

73. Khalatur S., Khaminich S., Budko O., Dubovych O., Karamushka O. (2020). Multiple system of innovation investment decisions adoption with synergetic approach usage. *Entrepreneurship and Sustainability*, Vol. 7, Num. 4, 2745-2763. [http://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.4\(12\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.4(12)).

74. Lakhal, F., Lakhal, N., & Cheurfi, S. (2014). Does pay for performance reduce earnings management in France. *European Journal of Business and Management*, 6(13), 49-57.

75. Nekhili, M., Amar, I. F. B., Chtioui, T., & Lakhal, F. (2016). Free cash flow and earnings management: The moderating role of governance and ownership. *Journal of Applied Business Research*, 32(1), 255. <https://doi.org/10.19030/jabr.v32i1.9536>

76. Prasad, P., Sivasankaran, N., Saravanan, P., & Kannadhasan, M. (2019). Does corporate governance influence the working capital management of firms: Evidence from India. *International Journal of Corporate Governance*, 10, 42–80. <https://doi.org/10.1504/IJCG.2019.098039>

77. Rusmin, R., W. Astami, E., & Hartadi, B. (2014). The impact of surplus free cash flow and audit quality on earnings management: The case of growth triangle countries. *Asian Review of Accounting*, 22(3), 233-256. <https://doi.org/10.1108/ARA-10-2013-0062>

78. Taghavi, M., Valahzaghari, M., & Amirjahadi, N. (2014). An investigation on the effect of the corporation governance structure and free cash flow on over-investment. *Management Science Letters*, 4(3), 567-572. Retrieved from <http://growingscience.com/beta/msl/1352-an-investigation-on-the-effect-of-the-corporation-governance-structure-and-free-cash-flow-on-over-investment.html>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1

Ключові ознаки фінансової стратегії ДДС ІОБ НААН України

Ключові напрями	Ключові характеристики фінансової стратегії
Цілі розвитку підприємства	Максимізація вартості підприємства, прибутку, підтримка стійкості фінансового стану
Тип фінансової стратегії	Адаптивна, стабілізаційна, поміркована
Ключові аспекти формування фінансової стратегії	Управління витратами задля підвищення операційної ефективності; управління оборотним капіталом
Стратегія фінансування	Стратегія оптимізації фінансових витрат
Інвестиційна стратегія	Стратегія диверсифікації інвестицій
Управління витратами	Оптимізація витрат

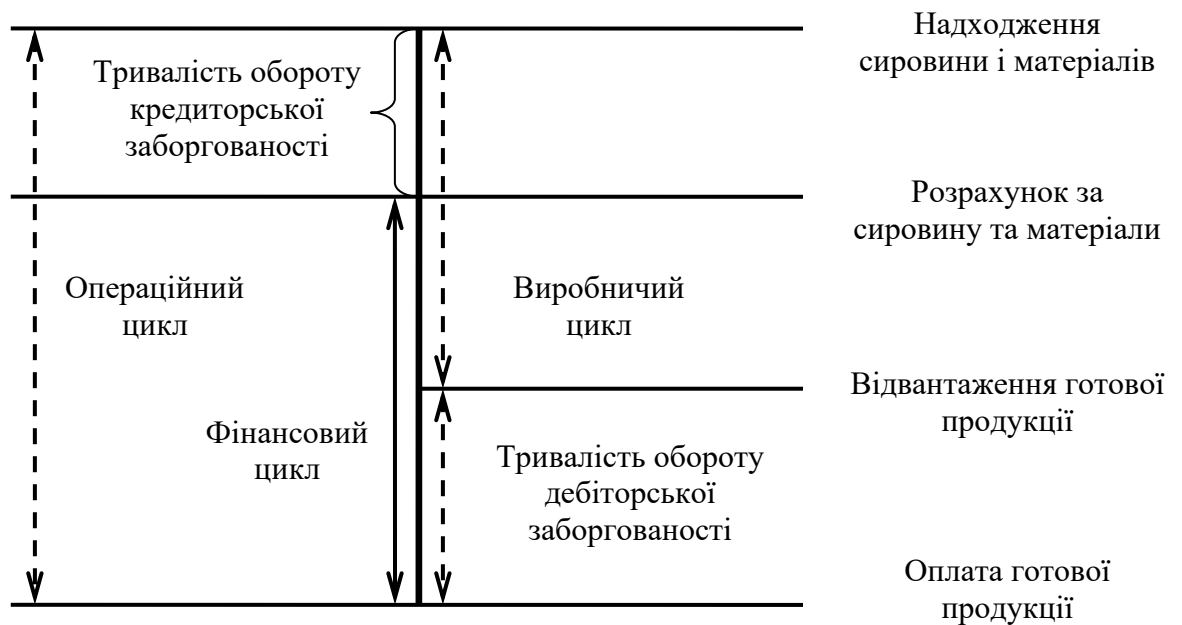

Рис. А.2 Етапи обігу грошових коштів (фінансовий цикл)